National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 59 ((3076) XXXIII aastakäik | Neljapäeval, 9. augustil 1984 — Thursday, August 9, 1984 | Üksiknumbri hind 70 senti

Ida-Saksamaa argumenteerib Moskvaga

N. Liit näeb kahe Saksamaa lähenemises ohtu Ida-Saksamaa sotsialismile

BERLIIN — Ida-Saksamaa on siiani vaevalt julenud midagi oma Moskva ülemustele vastu rääkida. Nüüd on seda üllatavam, kui Ida-Saksamaa avaldas eriseisukoha Kremlile, öeldes et paremad suhted Lääne-Saksamaaga on kõigile kasulikud ja eelduseks rahule.

Ida-Saksamaa Kommunistlik ajaleht „Neues Deutchland" kirjutas oma juhtkirjas, et Ida-Saksamaa püüab luua head vahekorda Lääne-Saksamaaga selleks, et teostada „rahupüüdlusi" ja kindlustada, et uus sõda ei algaks mitte enam Saksamaa pinnal. See oli esimene avalik otsene vastus, mille andis Ida-Saksamaa president Erich Honeckeri valitsus möödunud nädalal N. Liidu Kommunistliku Partei ajalehes „Pravda" antud hoiatusele.

„Pravda" ründas Lääne-Saksamaad,

et see kasutas 330 miljoni dollariist laenu oma kommunistlikule naabrile selleks, et „selle sotsialistlikku riigikorda mineerida".

Ida-Berliin vastas laenule sellega, et kergendas reisimise tingimusi kahe riigi vahel.

Juulilõpu esmaspäeval avaldas „Neues Deutschland" artikli, mis oli ilmunud Ungari Kommunistliku Partei ajalehes „Nepszar", kus ülistati Ida-Saksamaa diplomaatiat, mis „tegi teene Euroopale ja kogu maailma suhete arendamisele" Lääne-Saksamaaga.

Sama nädala kolmapäeval aga avaldas Ida-Saksamaa parteileht juhtkirja,

kus toetati Kremli liini ja kritiseeriti Lääne-Saksamaad, et see lubas NATO'l paigutada tuumarelvi oma pinnale.

Aga see toetas detentet, öeldes „meie sotsialistlik Saksa riik peab seda oma printsipiaalseks ülesandeks, et anda panust selleks, et sõda mitte kunagi enam ei algaks Saksamaa pinnal."

Kolmapäevases juhtkirjas süüdistas „Pravda" jälle Bonni valitsust, et see katsus uuristada Ida-Berliinis asuvat valitsust oma 330 miljoni dollarilise laenuga.

Ida-Saksamaa ajalehe juhtkiri oli avaldatud Helsingi Paktile allakirjutamise 9. aastapäeva tähistamiseks. Sellele kirjutasid alla teiste hulgas mõlemad Saksamaad, N. Liit ja USA.

Sõnasõda Moskva ja Ida-Berliini vahel jätkub, põhjusel et viimane on näidanud sõbralikkust Lääne-Saksamaa vastu.

Selles nähakse lõhe Kremlis, samahästi N. Liidu blokis Ida-Saksamaa välispoliitika üle.

Selles „sõjas" Ungari ja Rumeenia toetavad Ida-Berliini, Tshehhoslovakkia ja mõneti tõrkjas Poola toetavad Moskvat.

Avalik tunnus lõhest on N. Liidu suurenev propagandakampaania Bonni kantsleri Helmut Kohl'i ja tema välisministri Hans-Dietrich Genscheri, kui militaristide vastu, kes tahtvat ellu äratada Hitleri Kolmandat Riiki.

Pravda avaldas möödunud nädalal pooleleheküljelise rünnaku Bonni vastu,

kelle eesmärk olevat Ida-Saksamaa suveräänsuse ja iseseisvuse hävitamine

ning kommunismi mineerimine majandusliku „hoova" ja „poliitiliste kontaktidega".

Kuigi rünnati Lääne-Saksamaad, oli sakslastele selge, et artikli eesmärk oli hoiatada Ida-Saksamaad, presidenti ja kommunistliku partei juhti Erich Honeckeri, et viimane ei sooritaks ajaloolist ametlikku riigikülaskäiku järgmisel kuul Lääne-Saksamaale nagu oli kõne all.

Pärast mitmeid sõnavõtte ütles Honecker, et nad kasutavad siiski kõiki abinõusid läbirääkimisteks, et lõpetada relvastuse tõususpiraali ja jõuda lähemale relvastuse vähendamisele, eriti tuumarelvastuse sektoris. Mõlema Saksamaa keskne küsimus on „rahu kindlustamine".

Sellejuures märgiti kõiki fakte, mida mõlemad Saksamaad on rangelt, vastavalt rahvusvahelistele kokkulepetele pidanud.

Kuid sellele seletusele andis Pravda veelgi teravama rünnaku.

Küsitakse, mis on nende mõttevahetuste põhjuseks. Juba möödunud sügisel kui USA—N. Liidu rakettide läbirääkimised Genfis kokku varisesid, on mõlemad Saksamaad katsunud „piirata kahjustusi", mis see samm Saksamaadele võiks põhjustada, nagu Honecker seda iseloomustas. Ida-Saksamaaga on liitunud oma püüdlustega Rumeenia ja isegi teatud piirini Bulbaaria, kes on teinud diplomaatilist häält tuumarelvade vaba tsooni loomiseks Balkanile.

Alul näis, et Moskva toetas sellist lähenemist.

Möödunud sügisel see nõudis, et uued kaugulatusega taktikalised SS-21 ja SS-22 raketid tuleb asetada Ida-Saksamaale ja Tshehhoslovakkiasse

vastukaaluks Pershing ja tiibraketide paigutamisele.

Möödunud kevadest alates on Kremli tuju muutunud. Arvatakse, et Moskva kaotas oma närvid, kui ta nägi kui kaugele Ida-Saksamaa oli valmis minema reisimiste hõlbustamiseks ja vahekordade parandamiseks Bonniga. Nagu USA, Inglismaa ja Prantsusmaa, on N. Liit „allergiliselt" reageerinud igale vihjele Saksamaade ühendamisest, mis baseeruks neutraalsusele väljaspool liitusid.

N. Liit soovis, et Ida-Saksamaa mängiks mõnesugust rolli vahendajana Ida ja Lääne vahel, aga nad ei soovinud, et Honecker mängiks seda nii energiliselt ja kindlasti mitte sellise iseseisvusega.

Nii võib osa praegusest kampaaniast olla tema „distsipliinile kutsumiseks" ja talle mõista andmiseks, et tema iseseisvusel on piirid,

andes samal ajal märku ka Bonnile, et see ei saa samaaegselt omada Pershinge ja ajada siis detente poliitikat.

Kampaania Bonni vastu algas pärast Juri Andropovi surma möödunud veebruaris ja võib peegeldada Kremli sisemist poliitikat, mis seotud kuidagi N. Liidu välisministri Andrei Gromõko suureneva võimuga. Viimasele anti äsja tema 75. sünnipäeva puhul järjekordne Lenini orden. Honecker pole kunagi olnud Gromõko mees ja suhted nende vahel on olnud jahedad. Andropovi võimu ajal, Gromõko sõber Pjotr Abrassimov, kes oli üle 20 aasta olnud N. Liidu saadikuks Ida-Saksamaal ja põlatud Honeckeri poolt, kutsuti ära.

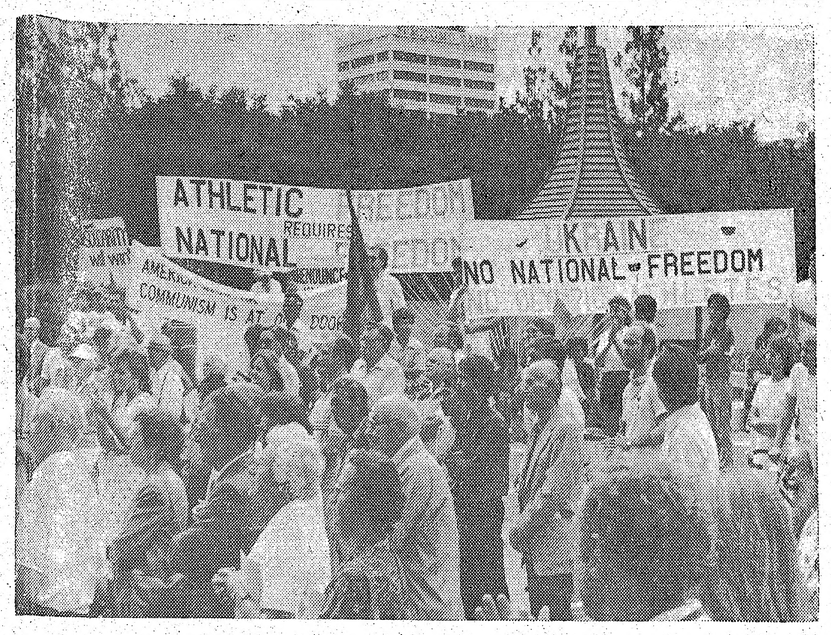

Osavõtjaid Vaba Olümpiaadi jooksu kokkutulekul Los Angelese raekojaplatsil.

Foto: Avo Piirisild

120 poolakat valisid vabaduse

Poolast läbi Austria Rooma teel olnud turistid valmistasid Poola ametivõimudele üllatuse, kui 120 sõitjat valisid Austrias vabaduse. Rahüppajad on ukraina päritoluga Berla kodanikud. Kaks bussi sõitsid tühjalt Poolasse tagasi, kolmas sõitis 60 turistiga edasi Rooma.

Vabaduse valinud saadeti Viini läheduses olevasse põgenikelaagrisse. Asüüli saamine võtvat aega, kuna nad peavad põhjendama, miks nad loevad end poliitilisteks põgenikeks. Põgenikud on öelnud, et nad soovivad asuda Kanadasse, kus elab rohkesti ukraina päritoluga inimesi. Asjaomastest ringkondadest Kanadas olevat kuulda, et vabaduse valinuisse suhtutakse võrdlemisi külmalt.

Vaba Olümpia vabadusjooks XXIII olümpiamängude linnas

Los Angeleses toimus Vaba Olümpia jooks pühapäeval 22. juulil, mille korraldajaks oli Ülemaailmne Leedu Noorte Ühing koos Balti Vabadusliidu ja Ikestatud Rahvaste organisatsiooniga. Jooksust võttis osa üle kahesaja ja lõppes kongunemisega Los Angelese raekojaplatsil, millest võttis osa üle 500.

Eesti, Läti, leedu ja ukraina jooksjad ja jalgratturid kogunesid kell 7 hommikul Läti Maja ette, kust jooks edasi läks Leedu Majja, siis Ukraina Majja ning kell üheksa hommikul jõuti Los Angelese Eesti Maja ette, kus jooksjaid võtsid vastu Los Angelese Eesti Seltsi esimees Bernard Nurmsen, ERKÜ juhatuseliige ja Balti Vabadusliidu abiesimees Avo Piirisild, BVL sekretär Viivi Piirisild, Los Angelese Eesti Seltsi Välisvõitluse Toimkonna esimees Boris Auksmann abikaasaga, 1932. aastal olümpiamängudest osavõtnud jooksja Alfred Maasik, kes elab Los Angeleses, ERKÜ Esinduskogu liige ja BVL laekur Heino Nurmberg abikaasaga, Alfred ja Valli Treiman, Alfred ja Erika Anton. Samuti alati abivalmis Eesti Maja hooldaja Evald Kuuskne, kellele Eesti on alati olnud südamelähedane.

Kuna samal ajal pidi Jaapani TV-reporter filmima Eesti Maja ja kultuurisaavutusi,

siis olid Eesti Majas ka just Los Angelesse jõudnud Idlavõimlejad nende juhi Ingrid Idla ja Heikki Tanniga.

Torontost oli jõudnud kohale Vaba Olümpia juht leedulane dr. Rimas Petrauskas, kes sealt oma autoga olümpiatule Los Angelesse tõi. Sümboolselt anti see Alfred Maasika hoida.

Jooksjad jooksid tulega edasi Los Angelese Coliseumi ette, kus toimub Olümpiamängude avatseremoonia. Sinna kogunes lisaks baltlastele ja ukrainlastele ungari, tshehhi, poola, afgnistani ja vietnami jooksjaid. Edasi läks pikk jooksjate ja jalgratturite kolonn kesklinna ja lõppes kogunemisega Los Angelese raekojaplatsil.

Jooksjal kandsid raekojaplatsile marssides oma rahvuse T-särke ja plakateid; kogunemisel kõneles Balti Vabadusliidu esimees Valdis Pavlovskis, Coalition Against Soviet Agression esimees Nick Sorokin, Young Conservatives esindaja Barry Richard, vabadusse hüpanud leedu meremees Simas Kudirka, Balti Vabadusliidu abiesimees ja Ban the Soviets esindaja Tony Mazeika

ning veel rida ameerika poliitikuid ning Ikestatud Rahvaste organisatsiooni esindajaid.

Tervitusi oli kogunemisele saatnud Los Angelese linnapea Tom Bradley, Los Angelese omavalitsuse esimees Dean Dana ja esindajad Michael Antanovich ja Kenneth Hahn. Kogunemist ja jooksu filmisid KNBC TV, Jaapani TV ja rida ajalehti. City News Service andis ülevaate.

V.P.

Streikige — ja ma vallandan 600.000!

WASHINGTON — USA postiminister William Bolger ütles, et ta vallandab 600.000 kirjakandjat ja teisi postiametiühingusse kuuluvaid töölisi, kui nad alustavad illegaalset streiki USA postiteeninduse vastu. See hoiatus on rangemini sõnastatud hoiatus, mis avaldatud pärast seda, kui president Ronald Reagan vallandas 11.000 õhukontrollijat 1981, kes alustasid streiki valitsuse vastu. Suuremad postiteenistujate ametühingud valmistavad ette streiki, vaatamata et see on seadusevastane, kuna uue kollektiivlepingu läbirääkimised katkesid tulemusteta.

Surmaotsuseid Leedus

MOSKVA — N. Liidu kohus mõistis kaks meest surma rea mõrvade pärast Leedus, teatas kohalik partei ajaleht. Walter Damaskiuvicius ja A. Jakolev olid saanud mõrvamise ekspertideks oma ohvreid kägistades ja siis neid üles riputades, et jätta muljet nagu oleks tegemist enesetapuga. Nende esimene ohver oli üks meremehe naine, kes mõrvati, et kätte saada tema abikaasa poolt välismaalt toodud moekaupa.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Liibanoni sõjaplaan ühemehe algatusena

TEL AVIV — Endine Iisraeli kaitseminister Ariel Sharon plaanitses nii salaja Iisraeli invasiooni 1982. aastal Liibanonisse, et ta isegi mitte ei selgitanud seda täielikult oma riigi tsiviiljuhtidele ega ka mitte Liibanoni kristlikele sõjaülemaile, kellest ta lootis omale liitlasi. Sharon oli uskunud, et tal on vaikiv nõusolek USA presidendilt Ronald Reaganilt ja ta valitsuselt.

Sellekohast informatsiooni avaldab Iisraeli prominentseima sõjalise kommentaatori Zeev Schiffi ja Iisraeli TV-reporteri Ehud Yaari raamat „Iisraeli-Liibanoni sõda". Osa raamatust avaldati heebrea keeles Iisraelis. Septembris ilmub Põhja-Ameerikas selle pikem ingliskeelne versioon, mis selgitab lähemalt kui laiahaardeliselt Sharon viis eksiteele Iisraeli kabineti ja USA valitsuse oma plaanidega, alustades sõda Liibanonis ja ümber kujundades Liibanoni poliitilist maakaarti.

Autorid teevad kogu sõjakäiku analüüsides järelduse,

et kaks aastat pärast sõda on Iisrael ikka veel kinni Lõuna-Liibanonis ja tal puudub ikka julgeolek põhjapoolseis asustusis.

Ainus lootus on, et olukord ei läheks mitte halvemaks, kui see oli enne sõda.

Poolas demonstreeriti

VARSSAVI — Tuhanded poolakad laulsid Solidaarsuse laule ja tõstsid oma käsi võidumärgina, pühitsedes möödunud kolmapäeval nende mälestust, kes hukkusid 1944. aastal Varssavi ülestõusul. Viimase kohta arvatakse, et N. Liidu väed võinuks selle massilise hukkamise vältida, kuid nad vaatasid rahulikult pealt kui poola partisane hukati.

Rahvahulk kogunes Varssavis Powazki kalmistule, kus asuvad natsi okupantide poolt hukatute ja langenute hauad. Nad tõstsid sealgi käe võidumärgiga, kui keelatud ametiühingu Solidaarsuse liikmed asetasid lilledest risti Katõnis hukatud poola ohvitseride mälestuseks.

N. Liit ja Poola ametivõimud on öelnud, et saksa üksused hukkasid need ohvitserid,

aga paljud poolakad usuvad, et massilise tapmise korraldas punaarmee,

kelle valdusse see piirkond pärast Poola jagamist jäi.

Päev varem oli olnud teine spontaanne demonstratsioon Poola ülestõusu mälestamiseks, kui tuhanded marssisid lävi Varssavi, asetamaks pärga Poola Tundmata Sõduri monumendile. Mõlemad demonstratsioonid olid rahulikud ja politsei ei seganud end vahele.

Paljud poolakad vaatavad nüüd Varssavi ülestõusule, kui sümboolsele N. Liidu poolsele poola vaimu mahasurumisele.

„Carousel'i" nädalal

EESTI PENSIONÄRIDE PÄEV

23. aug. 1984 Eesti Maja suures saalis kella 11 e.l.—5 p.l.

Eeskavas: LAULJAD, VÕIMLEJAD ja RAHVAPILLIMEHED.

Einelaud, käsitööde müük ja näitus. Loterii

Passid eelmüügil Eesti Abistamiskomitees $1.50 pensionäridele.

KORRALDAV TOIMKOND

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esikküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

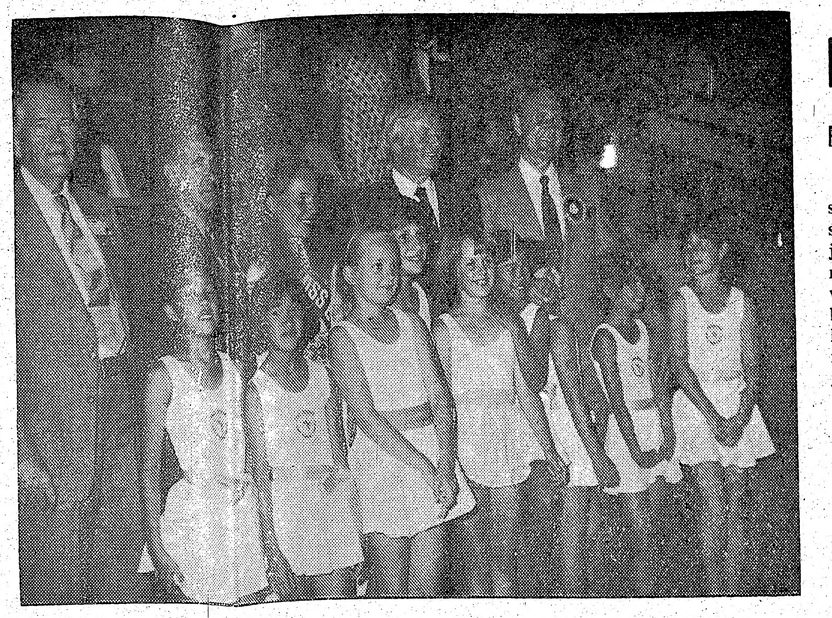

ESTO VISIOONI eel kogunesid väiksemad võimlejad külaliste juurde. Pildil vasakult EV peakonsul Ernst Jaakson, ESTO-84 peakomitee esimees Toomas Metsala, Miss ESTO-84 Silja Ottas, Ontario peaminister William Davis ja EV aupeakonsul Ilmar Heinsoo. Foto: Tommy Tomson

Kommentaar

Ilma venelasteta

XXIII olümpiamängud algasid suure avatseremooniaga ja võistlused järgnesid mitmel alal juba järgmisel päeval. Kanadal olid esimesed päevad tulemuserikkad, saavutati 3 kuldmedalit, sama palju hõbedat ja üks pronksmedal. Võistluste pinges on vaid paar kommentaatorit meenutanud venelaste ja teiste kommunistlike riikide sportlaste puudumist.

Tegelikult on see olümpiamängude ideele koguni kohasem kui elukutselised nõukogude sportlased on eemale jäänud amatööride vahelisist võistlusist. Nüüd ollakse omatasemelistega koos.

Venelastest on puudust tundnud Ameerika Ühendriikide olümpiakomitee esimees P. Ueberroth, kes iga hinna eest kauples ja survet avaldas nõukogude sportlastele eritingimuste saavutamiseks ja N. Liidu salaluurelaevade selleks ajaks Los Angelese sadamasse paigutamist. Talle tehti siiski selgeks, et Ameerika Ühendriike ei valitse mitte Los Angelese Olümpiakomitee esimees, vaid USA valitsus.

Möödunud nädalal pidasid sel ajal, kui sportlased võistlesid paljudel aladel, nõu Internatsionaalse Olümpiakomitee juhatusliikmed. Üheks ideeks oli seal kõigi boikoteerivate riikide karistamine sellega, et nad kaotavad osavõtuvõimaluse ka järgmistest olümpiamängudest. Usuti, et boikoteerivate riikide sportlased tekitaksid selliste tingimuste juures rahulolematust riigis. Võibolla mõnes väiksemas ehk juhtuski midagi sellepoolset, aga N. Liidus pole sellisel lootusel küll mitte tulemusi. Spordidissidentlus saaks samuti maha surutud nagu inimõiguste nõudjate dissidentlus.

Vähe on veel kuulda neid kommentaare, mida Moskva on praeguste spordimängude kohta öelnud. Esimene väide oli, et „meil oli avatseremoonia parem". Kuid see on liiga pealiskaudne ja keegi sellist venelase väidet nagunii ei usu, sest aastakümnete jooksul on venelasel kõik asjad olnud teistest paremad, eriti need, mille ideed ja juhised on Läänest varastatud või on Lääs need kommunismi ülesehitamiseks ise N. Liidule saatnud, nagu hiljuti tehti USA maailmaruumisõiduki plaanidega... Peale P. Ueberrothi on ka teisi venelaste pärast muretsejaid USA-s.

Kuigi eestlased olümpiamängudest oma lipu all võistlejaina ei saa osa võtta, on nad „Ban the Soviets" ja Balti Vabadusliidu kaudu pidanud ühe suurimat tähelepanu leidnud võitluse, mille kaja on ulatunud nõukogude meediasse. See saavutus on Ban the Soviets ja BVL kuldmedaliks. Suudeti väljaspoolseid võistlusalasid arendada poliitilist mänguala, seda mida Internatsionaalne Olümpiakomitee nii kardab ja tahab iga hinna eest tulevikus vältida, kuigi on märganud, et olümpiamängud on rohkem poliitilised kui just sportlikud üritused.

Viimase võitluse tõttu ongi äsjased XXIII olümpiamängud eestlastele koos teiste baltlastega lähedased ja on saanud meie võitlusareeniks, ka siis kui neid kardeti rahvaõiguslikult avatseremoonia rahvuste peole lubada. Olümpiakomitee advokaat soovitas kohtus kasutada N. Liidu lippu, siis saanuks rahvatantsutrupid loa sisse minna. Siis muutunuks balti noored Olümpiakomitee esimehele P. Ueberrothile meelepäraseks. Aga balti noored nõuavad õigusega uksest sisse, kuna nad on ameeriklased ja see uks on Ameerika pinnal.

Küllap P. Ueberroth teab, mis ütles Los Angelese olümpiamängude kohta N. Liidu Olümpiakomitee liige Boriss Havin: „Nõukogude atleedid valmistusid kaua ja hoolikalt ka Los Angelese olümpiastartideks, olid tulvil otsustavust näidata XXIII mängudel oma meisterlikkust ja pidada esikohtade pärast ausat heitlust. Selles, et nende unistused teoks ei saa, on süüdi USA tagurlikud ringkonnad, poliitikud ja ärimehed, kelle huvidele ei ole midagi ühist üllate olümpiaideaalidega, rahu ja kõigi maade sportlaste sõpruse ideega. Sää-

(Järg lk. 8)

Castro otsib koostööd ja abi

Ühendriikide presidendi Dwight Eisenhoweri peeti välispoliitilisel alal targaks meheks, kuid ta tegi suure vea kui ta keeldus relvade levereerimisest Kuuba presidendile Batistale ning aitas sellega teed valmistada Fidel Castro võimule tulekuks ning kommunistliku rezhiimi kehtestamiseks Kuubal. Tõsi küll, Batista oli ebapopulaarne sõjaväeline diktaator, kuid Eisenhoweril oleks olnud teisi võimalusi temast lahti saamiseks ning tema asendamiseks demokraatlikult häälestatud valitsejaga selle asemel, et lasta võimule trügida punasel diktaatoril, kes on 1959. aastast saadik olnud Ühendriikidele Kariibi meres valutavaks hambaks.

Tundub arusaamatuna, et Eisenhoweril ja tema nõuandjatel ei olnud 1959. aastal välispoliitilisel alal selget pilku ja realiteeditunnet, mis oleks lasknud Castro võimule tulekuga Kuuba tuleviku suhtes ennustusi teha. Castro oli tuntud veendunud marksistina ja oli selge, et võimule tulekul hakkab ta arendama tihedaid suhteid N. Liiduga suurendades Moskva mõju Kariibi meres ja Kesk-Ameerikas. See on nüüd toimunud 25 pikka aastat ja Castro ei ole oma võimuloleku perioodi kestel sekkunud mitte ainult Kariibi mere ja Kesk-Ameerika riikide siseasjadesse, vaid on saatnud oma sõdureid ja nõuandjaid kaugele ülemeremaadesse, peamiselt Aafrikasse, kus need tegutsevad N. Liidu huvides sealsetele marksistlikele rezhiimidele toe andjatena ning kommunistliku ideoloogia levitajatena.

Viimaste aastate kestel on Castro Ühendriikidele eriti tülikaks muutunud Kesk-Ameerikas, kus ta aitas N. Liidu drabandina ja eesrinde võitlejana rakendada marksistlikku rezhiimi Nikaraaguas ning teeb praegu koos N. Liiduga ja Nikaraaguaga suuremaid pingutusi, et kõrvaldada Salvadoris demokraatlikku valitsust ja asendada seda kommunistliku diktatuuriga. Kuuba ja Nikaraagua kaudu voolab pidevalt N. Liidu relvaabi ja muud varustust Salvadori mässulistelt, kes terroriseerivad elanikkonda ning tekitavad oma sabotaazhiaktsioonidega suuri majanduslikke kahjusid.

Ühendriikide presidendi Reagani vastuabinõude rakendamise tõttu ei ole asjad Kesk-Ameerikas siiski arenenud nii kiirelt ja sujuvalt nagu seda Moskvas ja Havannas loodeti. Ühendriikide abi tõttu on valitsuse vastupanu Salvadoris mässumeestele suurenenud ja Nikaraaguas ei käi marksistliku valitsuse käsi kuigi hästi — majanduslikud raskused on suured ning demokraatlikud jõud on hakanud organiseerima Hondurasest rünnakuid ja sissetunge Nikaraaguasse, mis on pannud sealsed marksistliku valitsuse alustoed tugevasti kõikuma.

Castro, kes seni saareriigi elu kuidagi moodi edasi on veeretanud N. Liidu mõjuval toetusel, on hakanud ilmselt aru saama, et asju ei saa enam senises suunas ajada ning tuleb hakata aja võitmiseks ja Ühendriikidelt majandusliku toetuse saamiseks Washingtonile head nägu näitama. Selle uue suuna pitsatit kandis ka Castro äsjane pikem kõne, mille toon diktaatori varem peetud kõnedega võrreldes oli erakordselt tagasihoidlik, taotledes ilmselt senise pineva vahekorra lõpetamist, mis annaks Kuubale võimalusi Ühendriikidelt kui mitte otsese siis vähemalt kaudse majandusliku abi saamist.

Ühendriikide ja Kuuba vaheline pinevus on aastate jooksul püsinud ja vahekorrad välja kujunenud. Mõlemad pooled on pidevalt oma seisukohti avaldanud ja oma hoiakut põhjendanud. Washingtonis toonitatakse, et Kuubast on aastate kestel välja kujunenud Moskva kannupoiss, kes on oma sõduritega ja nõuandjatega valmis tegema Angoolas, Etioopias, Grenadas ja mujal seda musta tööd, mida venelased taktikalistel põhjustel ise teha ei taha. Sellele lisaks on Castro võtnud enda õlgadele suured ülesanded kommunistliku revolutsiooni levitamiseks Kesk- ja Lõuna-Ameerikas ning Kariibi mere rajoonis. Kuuba omakorda toonitab, et ta toetab kogu maailmas ainult neid liikumisi, mis taotlevad sotsiaalse ebaõigluse vastu võitlemist. Kui Kuubal on tekkinud erilised soojad vahekorrad N. Liiduga, siis olevat see ainult Kuuba asi ja teistel riikidel pole sellega midagi tegemist. Ühendriikide kriitika taotleb ainult Kariibi mere piirkonnas oma ülemvõimu säilitamist, millist seisukohta Kuuba praegune rezhiim ei aktsepteeri.

Nagu sellest nähtud, on vastuolud mõlema riigi vahel suured ja president Reagani administratsioon ei saa kuidagi nõustuda Castro seisukohtadega, mis — olgugi varjatud kujul — on rakendatud N. Liidu teenistusesse. Kuid vaatamata nendele suurtele vastuoludele leiavad mõned Ühendriikide välispoliitilised eksperdid siiski, et Kuuba ja Ühendriikide vaheliste läbirääkimiste pidamiseks on mänguruumi. Kalkuleeritakse, et Kuuba ei saa loomulikult avalikult deklareerida, et ta katkestab oma sidemed N. Liiduga, kuid Castro on siiski valmis Washingtonile vastu tulema ja teatud kompromisse tegema. Põhjus sellisteks järeleandmisteks on väga lihtne: Kuuba majanduslik olukord on võrdlemisi vilets ja halveneb iga nädalaga ning Castro vajab tungivalt Ühendriikidest tarbekaupu, et rahuldada oma elanikkonna vajadusi.

Üheks oluliseks teguriks on ka kuuba rahva hoiak. Vaatamata sellele, et venelased on Kuubal juba ligemale veerandsajandi kestel olnud domineerivaks jõuks ja vene nõuandjaid ja muid asjamehi leidub Kuubal tuhandeid, ei ole kuuba rahvas kutsumata külalistega kontakte saavutanud ja sõprussidemeid sõlminud. Venelased on kinnised ja elavad omaette, nii nagu see on loomulik kommunistlikus politsei järelvalve all elavas ühiskonnas, kuid temperamentsetele kuubalastele selline omamoodi härrasmehe hoiak ei meeldi ning nad on valmis meelsamini sõbrustama avameelsete ja lahtise käega ameeriklastega, kes enne Castro võimule tulekut olid Kuubal teretulnud külalisteks.

On arusaadav, et pärast Castro kõnet oodatakse Washingtonis huviga, kas Havannast tuleb konkreetseid ettepanekuid lähemate sidemete ja koostöö saavutamiseks Ühendriikidega. Kuid samal ajal on ka selge, et president Reagan ei aktsepteeri kunagi tühiseid ega poolikuid lubadusi. Seda sel lihtsal põhjusel, et tema eesmärgiks on Moskva mõju väljalülitamine Kariibi mere piirkonnast ja Ladina-Ameerikast ning katkestada need raudsed sidemed, mis seni on eksisteerinud Moskva ja Havanna vahel.

K. A.

Mida oleme saavutanud, kuhu jõudnud

ÜEKN esimehe L. Savi kõne IV Eesti Rahvuskongressil

2.

Meie tegevuse negatiivse nähtusena on esimeseks eelpool mainitud aktiivsete töötegijate vähenemine — mis esineb kõigi Välis-Eesti ühikute juures, kaasa arvatud koolid ja kirikud. Eriti akuutne on see probleem aga vabadusvõitlusega tegelevate organisatsioonide juures — kus töö vajab tegemist iga päev või nädal — ja mitte kaks korda aastas, ja kus väga oluline on töö järjekindlus. Tagajärjeks on, et need aktivistid — ning ma mõtlen siin peamiselt isikuid, kes ei oota oma töö eest tasu— peavad osalema mitme organisatsiooni juhatuses. Loomulikult tuleb see töö teha isiku vabal ajal, s.t. lõunatunnil, õhtul, või nädalalõppudel. Nii on Kesknõukogu juhatuse töös üheks suuremaks probleemiks olnud sobiva päeva leidmine koosolekuteks. Ja kui üks isik on aktiivselt tegev kahe kuni kümne organisatsiooni ridades — siis on loomulik, et tekivad tegevus-pausid või lüngad: kirjad jäävad vastamata, lubadused täitmata ja alati ei saa kindel olla, et asi, mis oli läbiarutatud ja otsustatud, et lubadus mis oli antud — tegelikult nii teostatakse.

Teine suur tulevikumure meie olevikus on, et oleme kaotanud valdava osa nooremast generatsioonist meie võitlejate ridadest, ja isegi eesti keelt kõnelevast seltskonnast. See on palju tingitud asjaolust, et noorus läheb üle mandri laiali ülikoolidesse ning sealt edasi töökohtadesse, mis on eemal eestlaste keskustest. Kuid väga palju on olenev siiski sellest, et noortel puudub vajalik eesti keele oskus ja eesti keelt kõnelev abikaasa.

Tagajärg on, et meie teise generatsiooni kõrgelt kvalifitseeritud haritlaspere jääb eestluse tegevusest eemale. Paljud nendest on omaks võtnud ka professionaalse mentaliteedi — tööd ei tehta ilma tasuta, kui just mitte raha eest, siis vähemalt peaks isiku vabaaja annetus olema tulumaksust mahaarvestatav.

Kui me ei suuda ega oska seda suunda muuta, siis ei ole meil 10—20-aasta pärast enam eesti seltsimaju koole, kirikuid — rääkimata vabadusvõitlusest. Aeg ei ole siiski meist veel mööda läinud, sest meil on ka tugevaid eestluse koldeid: Baltimore, Chicago, Los Angeles ja Toronto (ma räägin siin ainult Põhja-Ameerika mandrist). Need on edukad peamiselt selletõttu, et igas piirkonnas on olemas elujõulised eesti organisatsioonid koos nooremasse generatsiooni kuuluva liikmeskonnaga.

Niisiis on meil ülim aeg eelseisval tegevusperioodil asuda eestlusest eemalejäänute, eestlaste ja nende perekondade kaasatoomise aktsioonile. Me ei tohi neilt aga mitte ainult nõuda, vaid me peame neile ka midagi pakkuma — eelkõige eesti keelt mitteoskavatele perekondadele midagi andma. Ja kõige suurem vara, mis meil on anda, on usk ja veendumus, et kakskeelsus ja kahekultuuriline vabal maal on suur väärtus — see arendab noorte vaimu ning mõistust ja hoiab nad eemale kaasaegse ühiskonna pahedest ning avab neile uksed parimatesse õppeasutustesse. Samal ajal peame oskama neile anda ka seda poliitilist meelsust, mida me juba paar aastakümmet oleme püüdnud oma rahvasaadikuile anda. Ja veel enam, peame saavutama — nimelt aeg on selleks küps, ka rahvasaadikuid eesti ja teiste balti rahvusgruppide ridadest. Meil on USA-s selleks juba häid kandidaate olemas, on ainult tarvis neid igakülgselt toetada.

Mis puutub Kesknõukogu tegevusse viimase paari aasta jooksul, siis on meie tegevuse peasihtideks olnud koostöö tihendamine nii liikmesmaadega kui ka juhatuse ja täiskogu liikmetega. Oleme püüdnud juhatuse koosolekuid pidada reeglipäraselt ja nende koosolekute protokolle levitada nii ruttu kui võimalik, et informatsioonivool meie vahel oleks tihe ja usaldatav. See on meil ka mõnes osas korda läinud, näiteks Austraalia Eesti Seltside Liidu koosolekutelt oleme alati saanud asjalikud ja värsked protokollid. Mis puutub aga teistesse ÜEKN liikmesorganisatsioonidesse, ja just eriti meie nn. suurtes asukohamaades, siis tuleb kahetsusega tunnistada, et Kesknõukogu ei ole nendelt saanud ühtegi protokolli — ja kõik kontaktid on peamiselt kas telefonikõnede või isikliku kirja kaudu. Ja paar korda on isegi ette tulnud, et esimees on lubanud teha asju ühtmoodi — kuid paar nädalat hiljem selgub, et oleme temast valesti aru saanud — lubadus oli antud ainult võimalusena. Üheks nõrgaks kohaks meie tegevuses on olnud ka Euroopa Büroo olemasolu, või õigemini selle mitte-olemasolu. Ma loodan, et me veel käesoleva nädala jooksul jõuame selgusele selle kulutustulba otstarbekusest.

Kui paljud teie hulgast teavad, et käesolev aasta on Vabadusfondi aasta? See aasta tähendab kesknõukogu kõige suuremat saavutust viimase tegevusperioodi jooksul. Ja paljud võib-olla ei ole ehk isegi taibanud, et Vabadusfondi teoks saamisega on muutunud ka Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu põhikiri ning tegevusraadius. Sest Kesknõukogu ja Ülemaailmne Eesti Vabadusfond on nüüd üks ja seesama organisatsioon, mille juhatuseliikmed on samad isikud ja USA makseaduste ees vastutavad direktorid. Siin ei ole mitte aeg pikemalt selgitada Vabadusfondi sisu ja eesmärke, selleks oleme teile välja jaganud kauni voldiku ja selleks oleme ka käesoleva aasta kuulutanud Vabadusfondi aastaks, et eestlaste keskel saavutada poolehoidu Vabadusfondile. Ja on selge, et see idee, mis kaheksa aastat tagasi nii suure vaimustusega sündis II Rahvuskongressil, on tänapäev omanud küllaltki suure arvu leigeid pooldajaid. On selge, et meil on juba olemas igasuguseid fonde sihtkapitale, abistamisasutusi ja aastakorjandusi. Nende hooldajad tunnevad ehk muret sissetulekute vähenemise pärast ja ütlevad: see Vabadusfond on Kesknõukogu asi, las nad ise puhuvad talle tuule sisse ja saadavad välja oma voldikud. Ja eestlased, annetajad, küsivad täie õigusega: kas ma pean siis nüüd andma komitee kõrval ka Vabadusfondile, ja siis on seal Lääneranniku olemas veel ka Balti Vabadusfond — ka nemad soovivad oma osa.

Ja ma vastaksin nendele rahvuskaaslastele: ei, armsad kaaseestlased, teie ei pea kuskile andma rohkem kui teie oma südametunnistus ja teie usaldamine seda lubab. Aga nendele, kel ei ole pärijaid ja kel ei ole ka testamenti tehtud, ütleksin ma küll: kas te tahate, et teie varadus langeb riigile, või mis veel hullem — nõukogude riigile. Ja meil on ka jõukaid ärimehi, kes on võimelised toetama Vabadusfondi ning vastava summa oma tulumaksulehel maha arvestama.

On kuulda olnud ka sosistamisi, mis on saanud nendest summadest, mis Baltimores juba kokku pandi, kas nendega on midagi ära tehtud. Vabadusfondis on praegu ümmarguselt 31000 dollarit, ja seni on kasutatud ainult summa intresse.

Üks Kesknõukogu tegevuse peasihte eelseisval perioodil on — sihikindlus. Me soovime, et me oma tegevuskavasse võtame ainult punkte, mida me suudame ettenähtud aja jooksul läbi viia ja mitte niipalju soovunelmaid. Ja igaüks meist peab siis samuti olema ka aastapeakoosolekul vastutav oma tehtud või tegemata jäetud töö eest. Samuti, me soovime senisest rohkem kaasa tõmmata Kesknõukogu töö juurde täiskogu liikmeid. Need ajad on möödumas, kus meie nimekirjas on liikmeid, kes ühel või teisel põhjusel ei ole mitu aastat koosolekutel olnud. Sest meil peab olema efektiivne, eluline, töötav meeskond — kus iga liige tõmbab koormat oma võimete kohaselt.

Aidake kaasa

„VABA EESTLASE"

levikule, sellega aitate kaasa

eesti keele säilitamisele!

VALVEARST NÄDALALÕPUL

11. ja 12. augustil
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

18. ja 19. augustil
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

Inspireeriv juubelikontsert

Äsjalõppenud Eesti Baptismi 100 a. juubelikonverentsi raamides toimus reedel, 6. juulil pidulik juubelikontsert avaras Toronto Metropolitan United kirikus.

Suur kirik täitus rahvaga, kes elasid kaasa haaravale muusikalisele sündmusele. Ühendatud segakooris laulsid kaasa peale Toronto Eesti Baptisti Koguduse segakoori ja noortekoori veel Vancouveri Ühendatud Koguduse koor ja üksikuid lauljaid mujalt. Koori juhtisid kordamööda Ch. Kipper, Maaja Roos ja Joh. Tall.

Õhtu jagunes sisuliselt kolme ossa. Esimeseks esitas ühendkoor eesti vaimulikku heliloomingut (Tobias, Härma, Tamm ja Kipper) ja bass-bariton Ingemar Korjus laulis kaks laulu klassilisest valdkonnast (Dvorak, Mendelssohn). Teises osas esines noortekoor Ch. Kipperi juhatusel kolme kaasaegse vaimuliku lauluga, ansambel „Gloria" (Mendelssohn) ning Marika Wilbiks ja Peter Hanslep duetiga.

Esines ka keelpillide kvartett (V. Puu — viiul, J. Viinalass — viiul, K. Raid — tshello, J. Tall — tshello).

Kolmandas osas kuulsime ühendkoorilt kodumaa konverentside raudvara „Kuninglikku saali" ja „Halleluuja" koori Händeli „Messiasest".

Kirjasõna lugemine ja palve oli õp. K. Raidilt. Kõneles dr. Aarand Roos, kes puudutas eestlaste laulu tähtsust ja vajadust, mainides, et ajaloos on isegi esinenud olukordi, kus seda on keelatud. Kui 1869. a. koguneti esimesele laulupeole Eestis, pidi selliseks kogunemiseks leitama põhjus. Iisrael Paabeli jõekaldal ei tahtnud laulda võõral pinnal. Kuid Paulus ja Siilas laulsid isegi vanglas, sest nad nägid oma sisemist vabadust ja kiitsid Jumalat. Meie kuulume kristlikku ühiskonda ja sinna kuuluvad vastavad laulud. Taavetil oli palju lauljad ja laule. Ta lõi uusi laule, sest Jumal pani ta suhu uue laulu. Ka meie oleme laulnud palju laule, ja meie sooviks on kiita ükskord Issandat õndsate kooriga.

Juubelikontsert kujunes lauljaile ülevaks elamuseks, kuid ka arvukale kuulajaskonnale oli see inspiratsiooniks ja jõuallikaks teel.

Nõukogud pesevad afgaani noorte ajusid

PESHWAR — Üks afgaani diplomaat, kes hüppas ära Pakistani, ütles et Afganistani elu on võtnud igal viisil nõukogude mudeli järgi vormitud kuju. Massiline propaganda afgaanide sovetiseerimiseks on pandud käiku. Iga elunähe on süstemaatiliselt viidud N. Liidu eeskujule. Eriti tugev surve on pandud noortele. Kuni 10.000 afgaani on saadetud N. Liitu sõjaliseks treeninguks, politsei, salaluure ja tsiviilteeninduse oskuste õppimiseks. Ta ütles ka, et 10.000 N. Liidu sõdurit on saanud surma pärast 1979.

Kommentaar

(Algus lk 2)

rastes oludes ei suutvat Los Angelese mängud saavutada oma põhieesmärki."

Los Angeleses on see põhieesmärk siiski saavutatud, osavõtvaid riike on rohkem kui kunagi varem, samuti sportlasi ja väga palju amatöörlikku sportlikku vaimu, ausat heitluse tahet. Seda on maailmas enne olnud, on seekord ja küllap ka tulevikus ilma venelasteta ja nendeta, kes Kommunistlikule Parteile suures alandlikkuses selga painutavad.

H.

Eesti Baptismi 100. a. juubeli konverentsi raames toimunud kontserdil moodustasid arvuka ühendkoori T. E. Baptisti Koguduse segakoor ja noortekoor, Vancouveri Ühendatud Koguduse koor ja üksikud lauljad mujalt. Koori juhtisid kordamööda Ch. Kipper, Maaja Roos ja Johannes Tall. Pildil ühendkoor laulmas.
Foto: Ilme Lillevars

Vajame koostööd rahvuslikul pinnal

ERF esimees Martin Juhkam avaldab muljeid ESTO -84-st ja rahvusliku töö tõhustamise võimalusist

ESTO-84 puhul viibis Torontos tuhandeid külalisi, nende hulgas tuntud rahvuslikke tegelasi, kes saabusid Torontosse eesmärgiga otsida uusi ideid ja koostöövorme rahvusliku töö veelgi tõhusamaks muutmiseks. Rootsist oli siin Eesti Rahvusfondi (ERF) esimees ülempreester Martin Juhkam. Ta on samal ajal ka Eesti Komitee ja Eesti Ühisabi Rootsis abiesimees ja soome ortodoks-koguduste praost Rootsis.

Küsides millise mulje sai ta äsja möödunud ESTO-84 pidustustest, vastab M. Juhkam, et väljaarvatud iludusvead ja arvestades mõningate inimeste erisoove, on tulemused saavutanud selle, mis on olnud ESTO mõte: anda uusi impulsse rahvuslikuks tegevuseks.

„ESTO on nagu Niagara juga, kui seda juhendada ja kasutusele võtta abinõusid selle rakendamiseks, siis saab sellest palju energiat.

Näeme, et ESTO vastu on huvi olemas, meie majanduslikud võimalused on kasvanud. Kui neid asjaolusid kaasa tõmmata annab see eestlusele suure panuse", iseloomustab M. Juhkam oma arvamust

ja lisab, et eestlane tahab siiski oma rahvuskaaslastega rõõmu jagada — ja anda oma panust ohvrina vabadusvõitlusele.

M. Juhkam võttis osa Eesti Rahvuskongressist. Saadud muljete kohta ta ütleb, et tuleb luua paremad eeldused eestluse säilitamiseks. Süüdistatakse organisatsioonide juhtkondi, siis viimased peaksid olema tolerantsemad, et nad ei kaotaks liikmeskonnas oma usaldust. Siis need ei saada enam oma noori eestluse viljelemise juurde keele õppimiseks. Tuleb arvestada, et koostööst oleneb kirjanduse ja ajaloo väljaandmine. Peab väljaspoole näitama, et keskusest kaugemalt tulijad saaksid mingi impulsi. ESTO'l on just sel alal suur ülesanne täita.

Ta vaatles ESTO sündmusi ka kirikliku kontinuiteedi aspektist. Eesti Vabariigi põhiseadus nägi ette kahe suurema rahvakiriku, luteri ja ortodokskirikute esinduse määramise riiginõukogusse.

Kui korraldati mingeid suuremaid sündmusi, siis olid alati kohal kahe kiriku kõrgemad vaimulikud, kel olid ettenähtud vaimulikud sõnavõtud.

See tava on paguluses täiesti unustatud ja ESTO sündmuste puhul polnud kutsutud kordagi ortodoks kiriku esindajaid kohale. Miks paguluses seda ei tehta, mis oli õige kodumaal?

Ta märkis edasi, et Eesti lipu 100 aasta juubelit tähistati Stokholmis EÜS ja luteri kiriku poolt. Kuni püsime oma riigi põhiseaduse juures, siis ei saa sellistel puhkudel ortodoksse kõrvale jätta. Peame minema tagasi selle kombe juurde ja koos töötama. See oleks sajaprotsendiliselt ühistöö koondamiseks ja oleks kontinuiteediks.

Minnes tagasi tema juhitava organisatsiooni ERF'i juurde, ta ütleb,

et kodumaal on olukord väga räbal, kurnamine on muutunud kohutavaks, keskkonna saastamine on võtnud hirmutava ulatuse.

See nõuab suurt selgitustööd läänemaailmas. Meie tahame asja avalikkuse ette viia ja anda välja sellekohast selgituskirjandust.

ERF on seni välja andnud 650 informatsiooni-bülletääni, enamuse inglise keeles. ERF Newsletter ilmub veel saksa, prantsuse ja hispaania keeles. On väga tähtis, et me suuremal määral neid probleeme selgitame, kuid selleks on vaja suuremaid ressursse. Seetõttu on vaja koostööd teiste sama eesmärgiga organisatsioonidega, ka EKN'ga, Rahvuskomiteega USA-s, Austraaliaga, sest kõik need organisatsioonid vajavad samasuguseid materjale asukohamaadel jagamiseks.

ERF on kogunud pidevalt kodumaa olukorra kohta andmeid, neid kogutakse ka kodumaad külastanuilt.

Oma kodumaa läheduse tõttu on ERF nagu frondi organisatsioon. Saaks veelgi rohkem teha kui oleks majanduslikku jõudu.

See on eriti südamelähedane probleem praegusele ERF'i esimehele, selletõttu ta rõhutab veel koostöövajadust teiste samasuguste organisatsioonidega. ERF'i tulud tulevad toetusist, viimasel ajal ka testamentidest, kuid peamise kandepinna aga loob liikmeskond oma liikmemaksudega. Töö tugevdamiseks vajatakse ka uusi liikmeid.

ERF'i juhatuse viimases koosseisus on nooremaid. Kokku on presidiumis 20 liiget, kus juhatus on moodustatud toimkondade juhatajaist. ERF asub Stokholmi Eesti Majas.

M. Juhkam ütleb, et kommunismi selgitavaid materjale on laos olemas mitmes keeles, mida on võimalik kasutada teistel sama eesmärke taotlevail gruppidel.

Ingliskeelse bülletääni levitamiseks inglise keelega maades vajatakse kaasaaitajaid.

ERF nõuab inimõiguste ja demokraatlike vabaduste taastamist ning rahva enesemääramisõiguse rakendamist Eestis, nõuab Eesti Vabariigi taastamist. ERF loodi juba 1946. aastal ja jätkab pidevalt oma võitlust.

Oma vestluse lõpul jõuab ta uuesti tagasi ESTO-84 juurde, öeldes et ESTO-84-ga on maailma vaba ühiskond demonstreerinud oma üksmeelt kommunismi ja praegu Eestis valitsevate Moskva marionettide vastu. See võitlus kestab senikaua, kui Eesti on jälle vaba demokraatlik vabariik.

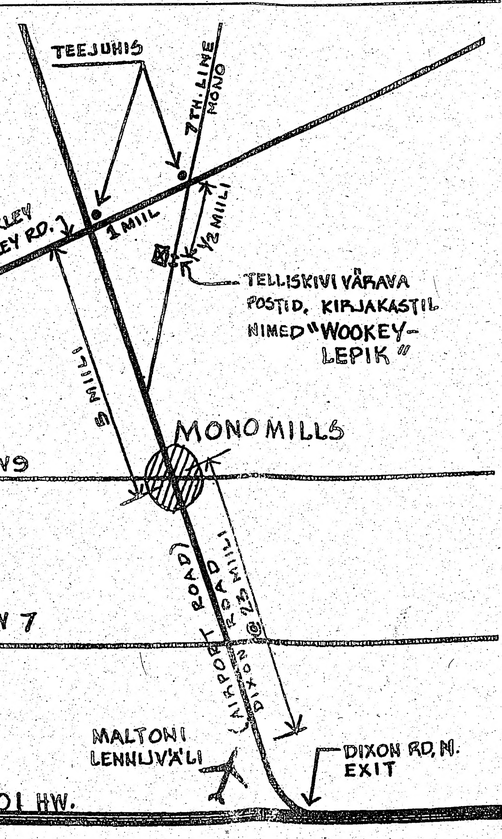

Peetri koguduse väljasõit ülempreester Emmanuel Lepiku tallu toimub pühapäeval, 12. augustil. Vabaõhu-jumalateenistus kell 12.00 päeval. Teenivad Emmanuel Lepik ja Andres Taul. Võimalus ujuda, tennist mängida, jalutada. Kohapeal soodsa hinnaga lõunasöök valmistatud apostlik-õigeusu koguduse naisringi poolt. Ülal teejuhis.

RATAS OPTICAL
219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251

Täidame täpselt igat liiki prilli-retsepte, näit. „cataract" tüüpi. Suur valik kasteraame, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.
Raamid peamiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnaalandus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
Uus aadress: ARCADE BUILDING — Tel. 368-5011
Sissekäik: 74 Victoria St. (1. tän. Yonge'st idapool ja 1 tän. Queen'ist lõunapool) Postiaadress: **137 Yonge St., „Shopping Mall", Toronto M5C 2A5**
Rikkalikus valikus imporditud lõngu igaks otstarbeks. Haapsalu rätiku lõng. Linaseid materjale. Kanvaa ja palju muud. SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA. Tasuta õpetamine ja nõuanne. Külastage meid. Soodsad hinnad.
Avatud: esmasp.—reedeni 9.30—6, laup. 9.30—4.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

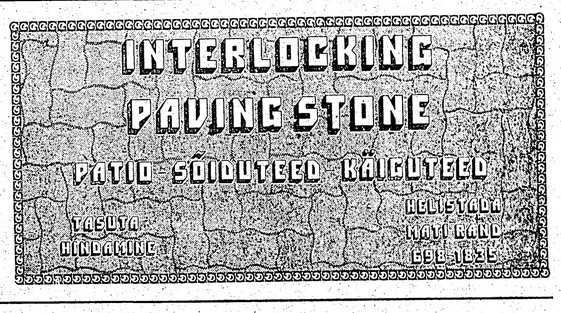

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:			Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+	$42.—	$47.—
poolaastas	$30.—	+	$21.—	$24.—
veerandaastas	$16.—	+	$10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 senti
USA aadressidele „ZIP CODE"
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

ARMAST TÄDIPOEGA

BERTRAM KARRO'T

surnud 19. juulil 1984 New Yorgis

mälestab leinas

ELLA MELTS

Mälestan kurbuses oma armast abikaasat

GUSTAV KILK'I

Ta läks igavesele unele 19. juulil 1984

Abikaasa, Sinu lahkumisest sügav ja kurb mälestus
ei unune iialgi.

MARIE KILK

Südamlik tänu kõigile, kes minu armsa abikaasa, meie isa ja vanaisa

BERNHARD RISTMÄGI

tema viimsele teekonnale saatmisest osa võtsid, seda lilledega kaunistasid, meile isiklikult, leinakuulutustega ja posti teel kaastunnet avaldasid.

Eriline tänu õpetaja Udo Petersoole südamliku leinatalituse eest. Samuti tänu U. Tamrele, E. Liigile ja H. Rikole südamlike järelhüüete eest. Lipuvalve eest tänu Toronto Eesti Võitlejate Ühingule ja Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsile.

LEINAJA LESK
LAPSED PEREKONDADEGA

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1468

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Äri avatud juunis, juulis, augustis:
esmap.-reedeni 8.30-5, laup. 8.30-3

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal)

221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

Leinateateid

Stokholmis suri 5. aprillil Marie Nielsen, sündinud 22. juunil 1897 Karksis.

Rootsis Huddinges suri 5. aprillil Tõnis Osvald Lepp, sündinud 2. märtsil 1905 Pilistveres.

Pärnus suri 6. aprillil Tatjana Talvik, sündinud 10. oktoobril 1910 Kihnus.

Rootsis Jonseredis suri 5. aprillil Julius Klamas, sündinud 23. aprillil 1903 Rammus.

Rootsis Södertäljes suri 6. aprillil Eduard Mäehans, sündinud 7. novembril 1890 Käinas.

Austraalias Canberras suri 3. aprillil Alvine Vilumets, sündinud 27. jaanuaril 1906 Anijal.

Eestis suri 25. märtsil Maria Haarma.

USA-s Sussexis suri 30. märtsil Armin Morgen, sündinud 3. detsembril 1903 Tartumaal.

USA-s Chicagos suri 31. märtsil Voldemar Anijärv, sündinud 29. veebruaril 1904 Võrumaal.

Tallinas suri 13. märtsil Gunnar Mikk.

Luulet Koidulast tänapäevani

Metsaülikool korraldas ESTO-84 raames Innis College'is 11. juulil luulealase pärastlõuna. Kuna pidustuste kavas oli ammu välja kuulutatud noorte kongress ja „Kalurineiu" samal ajal, siis oli luule nautijate arv kasin.

Ene Rämmeld esitas tundeküllaselt ja dünaamiliselt meie vanameistreid ja hilisemaid autoreid tänapäevani välja. Õhtu algas Juhan Liiviga ja lõppes Paul Eerik Rummoga, esimeselt oli „Laulikule" ja viimaselt „Me hoiame nõnda ühte". Esitatud olid veel Anna Haava, Marie Under, Lydia Koidula, Doris Kareva, Juhan Viiding, Viivi Luik jt. See oli tund täis tunde- ja isamaaluulet oskuslikus esituses, olgu see siis kas Underi „Sirelite aegu" või Kareva „Sellest maast, sellest saatusest".

Ene Rämmeld on sündinud Eestis 1947. aastal. Ta oli näitleja Viljandi „Ugala" teatris, kus algas ka ta armastus luule vastu maestro Karl Aderi juhatusel. Ta oli eesti filmi „Libahunt" Tiina ja „Vanemuise" teatri „Tuhkatriinu mängu" (Paul-Eerik Rummo) Tuhkatriinu ning osales eesti telefilmis „Lindprii", milline kunagi ekraanile ei jõudnud, kuna keelustati Moskva poolt (tegevus toimus Eestis 20-ndatel aastatel). 1976. aastal osales Ene Rämmeldi abikaasa Cannesi filmifestivalil ja ei pöördunud tagasi N. Liitu, kuid Ene sai talle järele alles 1981. aastal, olles vahepeal kaotanud oma töökoha näitlejana.

Ene Rämmeld tegi Pariisis oma esimese luuleõhtu juba 1982. aastal ning järgmisel aastal kaks Marie Underi luuleõhtut (kõik Esaion-Valverde teatris). Eelmise aasta augustist alates on ta tööl Pariisi teatris „Liza Werner".

Portlandi Killamängud ja Püha Helena

Portlandist mõnikümmend kilomeetrit kirde suunas asub tulemägi Püha Helena. Mägi on juba mõnda aega suureks atraktsiooniks turistidele ja organiseeritud ekskursioonid leiavad ohtrat kasutamist. Portlandi killapidulistel, kellel huvi, on siinkandis olles hea võimalus tulemäega tutvumiseks.

On neid, kes ei pea praegust nime just sobivaks, sest mäel puudub pühalik vagadus täielikult. Omab hoopis plahvatava ja kiusliku iseloomu, kuid hästi vormitud kuju. Paremini passiks nimeks Ilus Helena. Originaalne selle nime kandja, peajumal Zeus'i tütar Kreekas, tegi palju pahandust ja kutsus esile verise Sparta sõja. Ka see Helena ei ole parem. Neli aastat tagasi viskas tubli kuubik kilomeetri suuruse mullalahmaka oma ladvast minema ja mattis maid ja maju. Samal ajal ja mitu puhku hiljem sülitas välja tuhandete tonnide viisi tulist tuhka. See tuhk ei langenud kõik mitte patuste inimeste pealaele, vaid tegi hävitustööd lähemas ja kaugemas ümbruses. Inimesi sai surma. Enamasti küll need, kes keelust hoolimata kippusid määratsevale mäele liiga lähedale. Eks ole ju, hädaoht ja ilus naine alati tõmbavad ligi. Koiliblikad lendavad otse lausa tulle.

Osa oma ladvast minema visanud, on Helena nüüd ilma peata. Nii see ehk ongi parem. Need, kes ajalugu ja naisi hästi tunnevad, teavad, et kui naine on väga ilus ja tal on „pea", siis hoidku taevas. Telgi tarant nööre tõmmates võib lõhkuda poole maailma ära. Hädaoht ei ole siiski täiesti möödas. Helena kraaterisse tekib järjest suurenev laavakühm, millest võib tekkida uus pea.

Portlandi Killamängude ajaks on Helena lubanud end väga viisakalt üleval pidada, ei tuhka ega mulda. Kallid kaasmaalased, tulge Portlandi Killamängudele, 1.—5. juulil 1985.

Korraldajate aadressiks on: Eesti Organisatsioonide Liit Läänerannikul, 3465 East Burnside Sreet, Portland OR 97214.

Toronto York kalmistul pidas jaanipäevasel kalmistupühal jutluse praost Andres Taul. Tema selja taga „Estonia" orkestri liikmed.
Foto: H. Trummer

Sõjakaaslane eestlastele Soome Jätkusõjas

Vestlus kapten Kauno Rastasega

„Vaba Eestlane" on kasutanud mitmeid „Eesti Päevalehes" ilmunud artikleid, mis on käsitlenud Soome kaugluure tegevust Jätkusõja ajal, milles osales ka eesti vabatahtlikke. Need kirjutused on silma paistnud eriti oma faktide otse sõjaväelise täpsusega. Artiklite taga ongi vastava eriala üks väheseid uurijaid, erukapten Kauno Rastas, ise sõja ajal aktiivselt Soome kaugluuresse kuulunud sõjaväelane. Artiklid on enamuses ilmunud ajalehes „Rautulaisten Lehti", kuid autori poolt lahkesti antud ka EPL kasutusse, teadmises nende tähendusest eesti lugejaile.

Artiklite algupärane avaldamiskoht on ka tegelikult „pagulasajaleht", sest seda antakse välja ja toimetatakse nüüd hajutatuna Soomes elavate endiste rautulaste poolt. Rautu oli nimelt Soome idapiiril Viipuri läänis paiknenud alev ja kogukond, mis viimastes sõdades jäi N. Liidu poolele.

Selle huvitava tausta puhul pöördus EPL kirjaliku jutuajamise saamiseks nüüd Imatral elava kapten Kauno Rastase poole, saades ka lahke vastutuleku osaliseks. Jutuajamisest moodustus alljärgnev ülevaade.

EPL: Kuidas seletada Teie teenekat huvi Soome kaugluure sõjaaegse tegevuse uurimiseks?

Seda huvi võiks peaaegu „sünnipäraseks" lugeda. Olen nimelt pärit Karjala Kannaselt Rautu kihelkonnast. Mu kodu paiknes u. 1,5 km kaugusel piirist Sirkiäsaare külas. See jäi venelastele juba Talvesõja esimestel päevadel. Nii et sellepoolest olen oma kodukohad kaotanud eestlaste saatuskaaslane...

1589 KM!

EPL: Kas sellel oli tähendust ka Teie sõjaaegseks tegevuseks?

Piiriäärne päritolu on ilmselt mõjustanud ka mu sõjaväelise teenistuse käiku. Olles sündinud 1914 sooritasin oma korralise sõjaväeteenistuse just enne Teist maailmasõda 1936—37. Teenistusaja lõppenult astusin Soome piirivalvesse, kus uuesti teenisin ka pärast sõja lõppu, kuni errusiirdumiseni 1962. Talvesõjast võtsin osa 7. Piirikompanii koosseisus ja osalesin vabatahtlikuna ka luureteenistuses. Tegeliku väljaõppe kaugluure jaoks sain aga 1940, mil vaherahu ajal organiseeriti kaugluureüksusi võimaliku uue sõja puhkemise korraks. Neisse üksustesse värvati vabatahtlikke ning ka mina leidsin vastuvõttu. Jätkusõja puhkedes suvel 1941 moodustati meie kaugluure üksus, Os. Vehniäinen (U2V). Astusin kohe sõja puhkenult selle teenistusse. Sõjaväeliselt auastmelt olin tollal seersant. Vanemseersandiks sain 1942, veebliks 1943 ja lipnikuks 1944. Nii on need astmed kõik sõjaaegse päritoluga.

EPL: Sõjaaegsete ülenduste taga seisab muidugi vastav tegevus. Mis laadi oli see?

Eeskätt ikkagi tegevus kaugluure alal. Võtsin ka meeskonnaliikmena või patrulliülemana osa kümnest kaugluure operatsioonist vaenlase tagalasse. Viibisin seal kokku kolm kuud (96 ööpäeva) ning jätsin seal seljataha kas suusatades või jalamarsil kokku 1589 km. Pikima patrullimatka sooritasin suvel 1944 Karjala Kannasel, mil see kestis ühtejärgi 37 ööpäeva. Olin tollal neljamehelise patrulli pealik.

EPL: Teeninult kogu Jätkusõja ühes ja samas üksuses, siis tundsite arvatavasti ka sellesse väeossa kuulunud eestlasi?

EESTLASED

Tundsin kõiki meie väeossa tulnud eestlasi isiklikult. Võin koguni esitada loetelu nende kohta saabumisaegadest lähtudes. Esimeste eestlastena tulid meie üksusse 4. 3. 1942 järgmised 10 meest:

Veebel Artur Rägastik, seersandid Karl Jürgens, Oskar Lutter ja Voldemar Randmäe, nooremseersandid Henn Karmo, Harald Peterson, Arnold Teder ja Rudolf Täheste ning reamehed Hugo Tartu ja Artur Weebel. Järgmistena tulid 9. 4. 1942 veel viis meest: seersandid Osvald Krivain, Rurik Pallo, Endel Ruberg ja kapral Harald Roberg ning reamees Peeter Roots. Veel tulid sama aasta lõpul, nimelt 17. 12. 1942, nooremseersant Helmut Pedanik ja reamehed Olev Leius, Herbert Pärnapuu, Karl Sallo ja Edvard Tümpa. Ka a. 1943 tuli veel üksikuid. 3. 2. 1943 tuli reamees Heino Kallaste ja 19. 9. 1943 reamees Lembit Kiviselg. Viimaseks tulijaks sama aasta sügisel oli reamees Roman Guik. Kõiki 1942. a. tulnud eestlasi tundsin ma hästi, 1943. a. tulnuid vähem, kuid kokku puutunud olen kõikidega ja näinud olen ma ka kõiki. Nelja eestlasega olin 1942. a. kevadel sama patrulli koosseisus. Kõik eestlased olid minu kogemuse järele valikmehed ja suurepärased partisanid.

EPL: Kas Teil on ka sõja järel olnud mingit kontakti Soome kaugluures teeninud eestlastega?

OMA ÜHING

Sõja järel asutasime ühingu „Osasto Vehniäisen Asevelikerho" (Osakond Vehniäise Relvavendade Ring). Olen olnud peaaegu kogu selle aja ühingu esimees ja kontaktipidaja. Oleme kogunenud igal teisel aastal ning meie järgmine kokkutulek on Helsingis 1985. Kedagi eesti sissidest ei ole me aga sõja järel enam kohanud. Samuti ei ole me saanud neist ka mingeid kaudseidki teateid. Tahaksin loota, et olen võinud olla teie lehele abiks selle ülesandes pidada ülal kontakte maapagulastena Rootsis ja mujal elavate eestlaste vahel ja vahendades neile olulist informatsiooni. (EPL/VU).

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

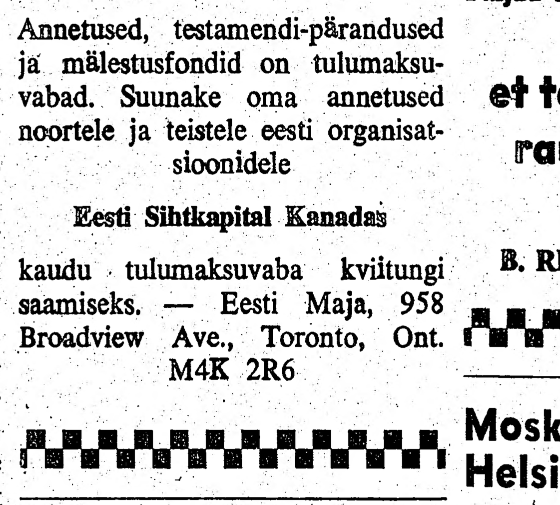

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

Moskva kirik ostab Helsingisse maja

N. Liidu õigeusu kiriku Moskva patriarhaat kinnitab kanda Helsingis. Patriarhaat tahab ehitada maja Helsingis tegutsevale Õigeusu Püha Nikolause Usuühingule.

Ühingul, kel on 800 liiget, on praegu kasutada väike kirik Hietaniemi linnaosas, kuid selle ruumid on koguduse tegevuseks liiga väikesed.

Helsingi linn on andnud koguduste kasutada krunte ainult vahetuse teel. Linn ei ole olnud nõus neid müüma ega üürima. Seda põhimõtet kavatsetakse rakendada ka nüüd.

Moskva patriarhaat on juba andnud Soome siseministeeriumile palve, et ta võiks omada kinnisvara Soomes. Maja kavatsetakse ehitada Lõuna-Haaga linnaossa. (EPL/ER)

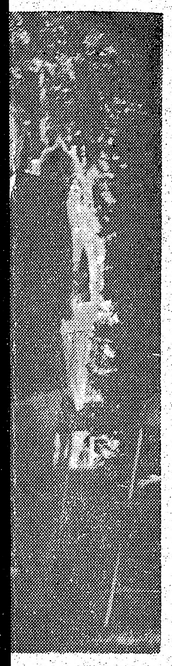

Tema selja taga
Foto: H. Trummer

KIRIKUD

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühap., 12. aug. kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur. Duett-laule. Issanda surma mälestamine. (Buss Eesti kodust kell 2.15 p.l.)

Kolmap., 15. aug. kell 7.30 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS. Keith Milleri film „THE TASTE OF NEW VINE" V

Laup., 18. aug. kell 3 p.l. vabaõhu JUMALATEENISTUS Lodu talus, Udoras. Kõneleb Allan Laur. Lauluettekandeid.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847

Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848

Organist dr. Roman Toi

VABAÕHU- JUMALATEENISTUS pühapäeval, 12. augustil kell 12 päeval ülempreester E. Lepiku talus (teejuhis on lehes). Teenivad Emmanuel Lepik ja Andres Taul. (Kirikus jumalateenistust ei toimu).

Jumalateenistus pühapäeval, 19. aug. kell 11 homm.

Õp. Heinsoo on puhkusel 27. juulist 17. augustini.

Õpetaja kõnetunnid suvekuudel telefoni teel kokkuleppel.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—18.00 ja neljapäeviti kl. 12—15.00.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühap., 12. aug. kell 7 õ. pühapäevane JUMALATEENISTUS. Teenib õpetaja Albert Roost.

Pühap., 19. aug. kell 7 õ. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühap., 26. aug. kell 7 õ. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Pühap., 2. sept. (pikk nädalalõpp) jumalateenistust ei ole.

Pühap., 9. sept. SURNUAIAPÜHA jumalateenistused Mt. Pleasanti kalmistul kell 3 p.l. ja York kalmistul kell 5 p.l.

Õpetaja suvised kõnetunnid neljapäeviti kell 6—8 õ. kiriku kantseleis.

Kiireloomulistel juhtudel helistada hr. Bruno Lindre, tel. 421-5541.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 619 Sherbourne St.,
Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

JUMALATEENISTUS on pühapäeval, 12. augustil kell 5 p.l. Vabaõhu-jumalateenistus Simco järve kaldal jääb sel aastal ära (Kohalik ulatuslik teeehitus jne).

Augustikuu teine JUMALATEENISTUS on pühapäeval, 26. augustil kell 5 p.l.

ÕPETAJA KÕNETUNNID on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

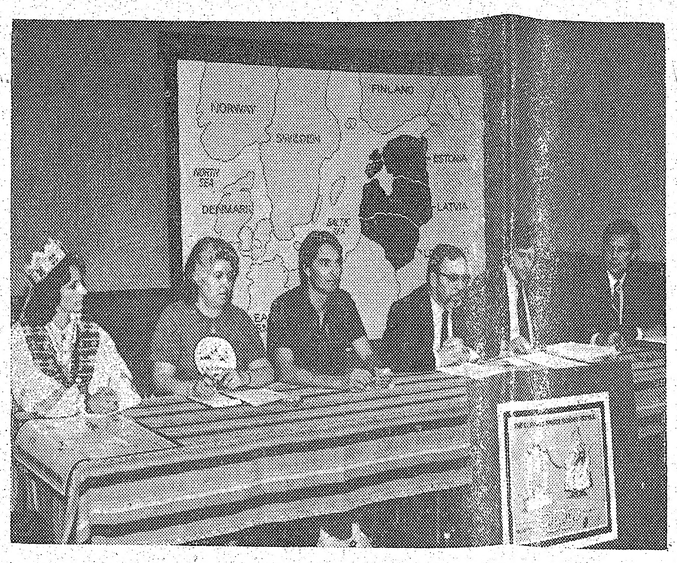

Pressikonverents Los Angelese Eesti Majas. Vasakult leedu rahvatantsutrupi esindaja Juante Venckus, BVL sekretär Viivi Piirisild, läti rahvatantsutrupi esimees Janis Braukis, BVL esimees Valdis Pavlovskis, BVL abiesimees Tony Mazeika ja BVL advokaat Jaak Treiman. Foto: Avo Piirisild

Sõjavigastatute ringreis USA-s

Külalised lahkusid tänutundega Kanadast

Saksamaalt külla kutsutud sõjavigastatud võtsid osa kõigist suuüritustest. Rongkäik, Vabadusnõude demonstratsioon ja sellele järgnenud vastuvõtt Lennuväepoiste poolt jääb igaveseks meelde. Lennuväepoisid kinkisid kõigile külalistele rahvuslipu, mis jagas välja vastava pidulikkusega Sini-must-valge juubeli komitee esimees õpetaja Udo Petersoo. Pidustused Maple Leaf Gardenis ja Rahvapidu said ainult kiidusõnu, et ei oleks osanud kirjeldada rahvuslikke esinemisi ilma nendele kaasa elamata.

16. juulil, esmaspäeva hommikul algas bussireis USA-sse. Reisijuhiks oli Valdek Raiend. Kaasa sõitsid veel kaasvõitlejad ja komitee liikmed Vera Lindemann, August Jurs, Ado Tooming, Adar Woode, Leo Puurits ja Saksamaa gaidid Vilma ja Gina Brinkman.

Niagara Falls'i peatus oli paljudele suureks elamuseks. Öömajale jäädi juba varem reserveeritud motelli Williamsportis.

Teisipäeval jõuti aegsasti Baltimore ligidale, kus peatuti loodusliku kaunis ja vaikses motellis. Õhtul toimus Marylandi E. V. Ühingu vastuvõtt A. Kuklase kodus.

Kesknädalal toimus ringreis Washingtonis sõjavigastatu Jyri Korki teejuhiks olemisel. Tundmatu Sõduri haua külastamine Arlingtoni surnuaias ühtus auvalve vahetusega. Lõunaeine oli korraldatud USA Kõrgema Sõjakooli „Fort Lesley J. Mc Nair'i" ohvitseride kasiinos. Jyri Kork mainis, et ühtegi ohvitseri alla koloneli siin ei ela. Vastuvõtu olid korraldanud ja viibisid kohal Avo Soobert, Juhan Jaakson, Priit Vesilind, Mäido Kari jt.

Neljapäeva keskpäeval jõuti Lakewoodi Eesti Majja,

Kus ootasid kohaliku Eesti Seltsi esinaine Vaike Kiin koos perenaistega ja V. Ühingu esimees Ferdinand Tamman koos paljude kaasvõitlejatega.

Pakuti einet ja keelekastet. Samas kuuldi, et bussijuhi Jaak Kiviku abikaasale Martale oli sündinud paar tundi tagasi tütar ja mõlemad on hea tervise juures. Seda pühitseti shampanjaga ja Jaagule sooviti õnne ja kõike head.

Lakewoodi vastuvõtt oli sellane, et tundus nagu ESTO-84 jätkuks veel nädala. Reedel oli kohalikus surnuaias pärja panek manalasse varisenud kaasvõtlejate mälestusmärgile, kus teenis praost Rudolf Reinaru ja laulis Vilma Brinkman. Tutvuti veel meie kirikuga ja Eesti Arhiiviga. Kohalik tööstur Anton Männik tutvustas oma täielikult mehaniseeritud tsementblokkide ettevõtet ja pakkus suupisteid ning keelekastet. Kuna samal päeval oli ka A. Männiku sünnipäev, siis pühitseti ka seda.

Õhtul toimus Eesti Majas Eesti Seltsi ja Eesti Võitlejate Ühingu ühisel korraldusel vastuvõtt,

pidulik aktus, kus austati sõjavigastatud lillede ja E. V. Ühingu hõbe rinnamärkidega.

Tervitajate hulgas olid Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides esimees, Juhan Simonson, N. Y. E. V. Ühingu esimees Emil Jüriväli, Long Islandi E. V. Ühingu esimees Eduard Ojandu jt. Sõjainvaliidide Komitee esimees Valdek Raiend tänas kõiki USA organisatsioone, kes võimaldasid sellise huvitava ja külalislahke vastuvõtu Baltimores, Washingtonis ja muidugi siin Lakewoodis. Komitee poolt kingit lilled prouadele Vaike Kiin, Erna Tamman ja Lehta Männik. Kooseviibimine kestis sõjamälestusi vesteldes kesköönì.

Laupäeva hommikul algas reis New-Yorki, aga kahjuks sadas vihma, nii et ainult ÜRO Peakorterisse mindi jookstes sisse ja tagasi. Muu tutvumine toimus bussi akendest nähtuna. New Yorgist lahkuti keskpäeval ja kohe oli päike väljas. Torontosse jõuti üsna väsinutena peale kesköödì ja asuti jällegi Victoria University üliõpilaselamusse.

Sõjavigastatud lahkusid kolmel järgmisel päeval ja neid oli saatmas Invaliide Toetava Naisringi daamid ja Komitee esimees V. Raiend. Roosid kinnitati rinda Helgi Sooaru ja Helju Salumetsa poolt. Külalised lahkusid näod tänutundes naerul, aga mitmel pisarad põskedel.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

383 Broadview Ave.
Tel. 465-0639

Pastor K. Raid
36 Bardc Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval, 12. aug. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS H. Eller, soololaul, Issanda surma mälestamine.

TORONTO EESTI SEITSMENDA PÄEVA ADVENTKOGUDUS

804 Broadview Avenue

(ailmaaraudteejaama vastas Eesti Maja poole). Abijutlustaja telefon 626-3417.

Igal laupäeval PIIBLIKOOL 9.30 homm. JUMALATEENISTUS kell 11 homm.

11. aug. jutlustab Olev Tralla. Teretulemast.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühapäeval, 12. aug. kell 11 hommikul JUMALATEENISTUS. Teenivad A. Seppi ja E. Saraoja.

Kolmapäeval, 15. aug. PIIBLIPALVETUND.

Pühapäeval, 19. aug. kell 11 hommikul. JUMALATEENISTUS. Teenivad A. Ehasoo ja E. Saraoja.

Prof. dr. Siret Jaanus ülikooli õpiku kaasautoriks

Äsja ilmus trükist õpperaamat ülikoolidele pealkirja all „Clinical Ocural Pharmacology", mille autoriteks prof. dr. Siret D. Jaanus ja prof. dr. Jimmy D. Barlett.

Selle õpiku saamiseks pöördus õpikuid kirjastav ettevõte prof. Siret Jaanuse poole, kes töötab Fullertonis, Kal. Southern California College of Optomertry's olles associated professoriks Department of Basic and Visual Sciences. Ta on samaaegselt ka õppetooli Chair Person.

Peale märgitud ülikooli töötab ta õppejõuna veel mitmes teises ülikoolis. Samaaegselt kuulub ta ka USA arstide eksamikomisjoni selle liikmena.

Võtnud ülesande farmakoloogia alal õpperaamatu koostamiseks koostöös oma kolleegiga, nõudis see neilt aega üle 2,5 aasta. VES

Teadaanne

Kanada peaprokurör Robert Kaplan korraldab suurejoonelise vabaõhu-peo koos söögi ja lõbustustega pühapäeval, 12. augustil Northwood Community Centre Pargis, põhja pool Sheppard Avenued ja ida pool Arleta Streeti. Tasuta söök. Kõik teretulnud pühapäeva pärastlõunal kell 12—4 p.l.

Balti noored liiga poliitilised

Balti küsimusi käsitlev pressikonverents

Balti Vabadusliit kutsus kokku pressikonverentsi Los Angelese Eesti Majas 17. juulil, kus anti informatsiooni eesti, läti ja leedu rahvatantsutruppide legaalsest nõudest osa võtta Olümpiamängude avatseremooniast Los Angeleses. Balti Vabadusliit kannab protsessi legaalsed kulud. Küsimustele vastasid Balti Vabadusliidu esimees Valdis Pavlovskis (lätlane), abiesimees Tony Mazeika (leedulane) ja BVL sekretär Viivi Piirisild, BVL advokaat Jaak Treiman, läti rahvatantsutrupi „Perkonitis" esimees Janis Braukis, leedu rahvatantsutrupi „Spindulys" esinaine Jurate Venckus ja eesti rahvatantsutrupi „Kivikasukas" eest kirjutas alla Los Angelese Eesti Seltsi esimees Bernard Nurmsen, sest rahvatantsutrupp L.A.E. on Seltsi allorgan.

Pressikonverentsil viibisid Associated Press ja United Press International, mille kaudu teade levis üle maailma. Kohal oli ka City News Service, kes levitas teadet ajalehtedele, üle-ameerikalik ajaleht USA Today, Herald Examiner, Register, kõige suurem hispaaniakeelne ajaleht La Opinion, raadiojaamad ja teised.

Pressikonverentsi avas Balti Vabadusliidu esimees Valdis Pavlovskis, märkides, et sellel nädalal kuulutas President Ronald Reagan välja Ikestatud Rahvaste Nädala, kus meelde tuletatakse kõikide ikestatud rahvaste saatust, kuid meil siin Los Angeleses kohalik Olümpiakomitee diskrimineerib meie noori, kes on sündinud USA-s ning on eesti, läti ja leedu päritoluga.

Meie maad võtsid osa Olümpiamängudest Los Angeleses 1932. aastal ja nüüd keelatakse seda teha meie noortel.

Los Angelese Olümpiakomitee kutsus meie noori osa võtma avatseremooniast, kuid nüüd äkki leidis, et meie noored on liiga poliitilised.

BVL abiesimees Tony Mazeika ütles, et meie oleme uhked, et me oleme Los Angelese linna kodanikud. Kahjuks aga diskrimineeritakse meid ja meie noori. Tundub, et Los Angelese Olümpiakomitee töötab koos Rahvusvahelise Olümpiakomiteega, kellel on vasakpoolne kalduvus. Meie ei nõudnud, et Eesti, Läti ja Leedu võtaksid osa avatseremooniast, vaid eesti, läti ja leedu päritoluga noored.

Viivi Piirisild märkis, et Los Angelese Olümpiakomitee soovitas balti noortele marssida N. Liidu lipu all. See oleks sama kui nõuda, et Iisrael sammuks PLO lipu all.

Advokaat Jaak Treiman ütles, et Los Angelese Olümpiakomitee on eraorganisatsioon, mis kuulub Kalifornia osariigi seaduste alla ja selle alusel ei tohi kedagi diskrimineerida rahvuse või päritolu pärast.

Rahvusvahelise Olümpiakomitee reeglites ei ole märgitud, et avatseremooniast osavõtjad peavad olema Rahvusvahelise Olümpiakomitee liikmed.

Läti rahvatantsutrupi liige Janis Braukis ütles, et temal oli mitmeid kõnelusi avatseremoonia korraldaja Mary Webbiga juba märtsikuus ja M. Webb oli väga huvitatud Balti rahvatantsutruppide osavõtust ja isegi paluti, et saadetakse fotosid neist truppidest. Siis aga tuli vaikus ja kui Braukis helistas uuesti, nimetas Webb, et balti grupid on natuke liiga poliitilised ning venelased on tulemas jne.

Advokaat Jaak Treiman lisas, et üks kohtuistung toimus juba 5. juulil Los Angelese Ülemkohtus,

kus aga kohtunik Norman Epstein keeldus võimaluse andmisest rahvatantsutruppidele avatseremoonia harjutustest osavõttu.

Järgmine kohtuistung toimub 18. juulil hommikul kell 9 sama kohtuniku juures, kus nõutakse, et baltlased saaksid osa võtta avatseremooniast.

Ülevaade pressikonverentsist ilmus juba ajakirjanduses ning esimestel leheküljedel „Registeris" ja hispaaniakeelses ajalehes „La Opinion".

V.P.

Valimised Iisraelis

TEL AVIV — Lõplikud tulemused Iisraeli pralamendivalimistel näitavad, et senise peaministri Yitzhak Shamiri positsioon on tugevnenud ja arvatavasti tehakse temale pakkumine uue valitsuse moodustamiseks. Armee hääled näitasid, et parempoolne parlamendi fraktsioon on koguni võtnud koha töölisparteilt, kellele ennustati suuremat edu valimistel.

Kriminaalid vabastati koos poliitilistega

VARSSAVI — Kuus kõrgemat solidaarsuse juhti lahkusid Poola vanglaist koos kriminaalvangidega, kes vabastati sama Poola valitsuse amnestiaseaduse alusel.

EESTI LILLEÄRI
AARDVARK
1065 STEELES AVE W
NORTH YORK ONT
M2R 2S9
736-1170
Kodus 223-0201
Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas Lillede koju viimine.
AARDVARK FLORIST LTD

Uus omanik — eestlane
MAISON SUISSE RESTAURANT & DINING ROOM
Alkohol
513 Bloor St. W. — Tel. 532-3664
„FONDUE" ja EUROOPA TOITUDE SPETSIALIST
Avatud 7 päeva nädalas kella 5 p.l.—1 öösel
Omanik H. NURMEOTS

S. Hoppe Cleaning & Building Care Ltd.
Puhastan keemiliselt vaipu, mööblit ja akende pesemine.
Söögituba, elutuba ja koridor $59.95
SAMUEL HOPPE
Äris: tel. 686-4030 Kodus: tel. 686-4393

HEATING, AIR CONDITIONING & HEAT PUMP
☆ Uued ja parandamine ★ ÕLI ja GAASIAHJUDE vahetamine ★ Korstnate voodrid (chimney lining) ★ Veetorude parandamine. ★ Ahjude puhastamine.
ROLAND KULLIK — Tel. (416) 275-1280

Murray E. Newbigging Ltd.
Matusebüroo
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor
733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N6
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

SPORT

Vaba Olümpiaadi ujumis- võistluste tulemused

Võistlused peeti Etobicoke Olympium 25 m ujulas 7. juulil

Meeste 100 m vabaujumine

1) J. Zymantas (Leedu) 55,71, 2) Ken Ahlberg (Eesti) 57,46, 3) Hillar Lainevool (Eesti) 58,94.

Naiste 100 m vabaujumine

1) Valia Reinsalu (E) 1.04,76, Balti rekord, 2) Tiina Madissoo (E) 1.05,79, 3) R. Shnerpunas (Leedu) 1.11,08.

Meeste 400 m vabaujumine

1) Robert Reiman (E) 4.23,29, Balti rekord, 2) Ken Ahlberg (E) 4.30,54, 3) J. Zymantas (Leedu) 4.37,17.

Naiste 200 m vabaujumine

1) Maria Lember (E) 2.27,82, 2) R. Shnerpunas (Leedu) 2.42,35.

Meeste 100 m seliliujumine

1) Hillar Lainevool (E) 1.10,09, Balti rekord, 2) Rod Buerki (E) 1.11,36, 3) Markian Kovaluk (Ukraina) 1.13,02.

Meeste 100 m rinnuliujumine

1) Martin Tiidus (E) 1.12,39, Balti rekord, 2) Darius Bork (Leedu) 1.13,99, 3) Markian Kovaluk (Ukr.) 1.14,72.

Naiste 100 m seliliujumine

1) Valia Reinsalu (E) 1.13,14, Balti rekord, 2) Roma Kusznir (Ukr.) 1.13,49, 3) Lisa Lockie (E) 1.16,75.

Naiste 100 m rinnuli

1) Lisa Lockie, (E) 1.27,95, Balti rekord, 2) Roma Kusznir (Ukr.) 1.28,60, 3) Maria Lember (E) 1.33,30.

Meeste 100 m liblikujumine

1 Ken Ahlberg (E) 1.05,24, 2) Robert Reiman (E) 1.06,48, 3) Martin Gaide (Läti) 1.09,42.

Naiste 100 m liblikujumine

1) Valia Reinsalu (E) 1.13,00, Balti rekord, 2) Tiina Madissoo (E) 1.19,59.

Meeste 200 m individuaalne kompleksujumine

1) Ken Ahlberg (E) 2.28,43, 2) Markian Kovaluk (Ukr.) 2.40,58, 3) Tom Kijauskas (Leedu) 2.43,34.

Naiste 200 m individuaalne kompleksujumine

1) Lisa Lockie (E) 2.42,73 Balti rekord, 2) Roma Kusznir (Ukr.) 2.44,44, 3) Maria Lember (E) 2.49,09.

TEATEUJUMISED

Meeste 4 x 50 m vabaujumine

1 Eesti (H. Lainevool, H. Attemann, R. Reiman, K. Ahlberg) 1.51,57, Balti rekord. 2) Leedu, 1.53,36, 3) Ukraina, 1.58,51.

Naiste 4 x 50 m vabaujumine

1) Eesti (V. Reinsalu, M. Lember, L. Lockie, T. Madissoo) 2.04,92, Balti rekord, 2) Läti 2.33,05.

Meeste 4 x 50 m kompleksujumine

1) Eesti (H. Lainevool, M. Tiidus, R. Reiman, K. Ahlberg) 2.04,92, Balti rekord, 2) Leedu 2.10,71, 3) Ukraina 2.10,00.

Naiste 4 x 50 m kompleksujumine

Eesti (V. Reinsalu, L. Lockie, M. Lember, T. Madissoo) 2.20,63, Balti rekord.

Meeste 4 x 100 m vabaujumine

1) Eesti (H. Lainevool, R. Reiman, H. Attemann, K. Ahlberg) 4.15,63 Balti rekord, 2) Leedu 4.53,70, 3) Ukraina 5.26,29.

Meeste 4 x 100 m kompleksujumine

1) Eesti (H. Lainevool, M. Tiidus, R. Reiman, K. Ahlberg) 4.38,15, Balti rekord.

Kokkuvõttes eestlastel 17 kuld-7 hõbe- ja 4 pronksmedalit, ning 14 Balti rekordit; leedulastel 1 kuld-, 5 hõbe- ja 4 pronksmedalit, ukrainlastel 4 hõbe- ja 5 pronksmedalit, lätlastel 1 hõbe- ja 1 pronksmedal.

Rohkem tellijaid — parem ajalehe. Soovitage VABA EESTLAST oma sõpradele!

Kalapüügivõistlusel suuremate kalade püüdjad. Vasakult O. Luukas III koht, E. Uibopuu I koht, A. Nieländer II koht; seisavad E. Lood ja lohutusauhinna saaja H. Kask.

Foto: J. Säägi

Kalapüügivõistlus Simcoe järvel

Laupäeval, 28. juulil toimus Simcoe järvel Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi korraldusel kalapüügivõistlus Royal Beachi ja indiaanlaste (Georgina) saare vahelisel järvealal.

Hommikuseks kogunemise kohaks oli ettenähtud järve lähedal maantee ääres asuv Park Motelli parkimisplats, kust sõideti paatide järve laskmise kohtadesse. Võistlus algas 21-e osavõtjaga, mis suure võistlejate arvu tõttu kujunes väga pingeliseks ja huvitavaks. Võistlus lõppes keskpäeval. Selle nelja tunni jooksul oli Simcoe järve kalade arv vähenenud 14-e havi ja ühe bässi võrra.

Võistlusel tuli eelmisel võitjal O. Luukasel kaitsta seltsi 25. a. juubeli rändauhinda ja võita seltsi juhatuse poolt väljapandud auhind.

Peale võistlust koguneti Royal Beach'is elava, alalise võõrustaja, seltsi varahoidja F. Aadli õuele, kus seltsi esimees H. Riko saaki kontrollis ja seltsi sekretär E. Saar teiste juhatusliikmetega kalu laalusid.

Kohtadele tulijate järjekord kujunes järgmiselt: 1) E. Uibopuu — 4 kg 200 g havi — võitis ränd- ja individuaalauhinna, 2) A. Nieländer — 3 kg 750 g havi, 3) O. Luukas — 3 kg 650 g havi, O. Luukas kaotas karika E. Uibopuule. Seltsi esimehe poolt väljapandud eriauhinna pisema kala püüdjale võitis 350 grammise haviga H. Kask; ainukese bässi „tiris" järve sügavusest välja A. Tomband ja oma selleks väljapandud auhinna.

Napivõitu õnn naeratas veel T. Tomsonile ja Hans Kukele, kuid need olid vähe „priskemad" lohutus-auhinna klassist. Enamjagu kohtadele tulnud olid topeltõnnega, kuna suurema osa võistlejate lanti havid ei suvatsenud „nuusutada", väljaarvatud E. Loodi oma, kes nädala sees sai saagiks üle 20-naelase havi, kuid võistlusel pidi leppima ainult 2 kg 830 grammise haviga. Saagita jäämine õngesportlaste tuju ei rikkunud, oli veedetud mõnusad tunnid peegelselgel veepinnal värskes õhus.

Peale auhindade väljajagamist seltsi esimehe poolt hoolitsesid seltsi elupõlised juhatuseliikmed E. Saar ja A. Lukk, et viinervorstid parajalt kuumad oleksid ja „jahimeeste" jook igale käepärast oleks.

J. S-gi

Spordimärkmeid

Mullu (23. okt.) New Yorgi maratoni jooksjate hulgas oli Tõnu Kirsimägi (47 a.), New Jerseyst, saavutas masterite hulgas 1468-nda koha ajaga 3:37.47. Meeste hulgas oli 5651. koht ja üldjärjestuses 6071.

☆

Eelseisva taliolümpiamängude eelarve Calgary's on 440 miljonit dollarit, millest 300 miljonit loodetakse saada valitsustelt.

☆

Lääne-Saksamaal toimus omalaadne maraton, kus osa võisid võtta vaid need, kelle kaal üle 80 kg. Üllatusmeheks osutus Heinz Scharmann Bremenist, kehakaal 102 kg, kes läbis distantsi ajaga 3:07.47.

Müügil VABA EESTLASE talituses:

REHVITUD PURJEDEGA II

Sündmusi ja jutustusi mereelust

Eesti Kaubalaevastiku Juhtkonna Koondise, Torontos väljaandel, 302 lk.

HIND $8.— pluss saatekulu Kanadasse $1.—, mujale $2.—

Robert Kreem

Mälestusi • Tähelepanekuid • Otsinguid noorusaastaist

„VANDEGA SEOTUD"

237 lk. $15.—

Müügil „VABA EESTLASE" talituses

ILMUS:

S. EKBAUMI LUULETUSKOGU

ÕHUMÄRGI ALL

Hind $10.— pluss saatekulu $1.75

Saadaval Vaba Eestlase talituses

Ilmus kordustrükis T. E. S. Täienduskoolide XVII väljaandena huvitav laste- ja noorsoojutt

M. SILLAOTSA

TRIPS, TRAPS, TRULL

Saadaval postiteel: L. Marley, 9 Parravano Court, Willowdale, Ont. M2R 3S8 või „Vaba Eestlase" talitusest.

HIND $4.00 — postiteel $4.75

ILMUS

HANS MERET'i

TEREMI JUTUSTUS

Estonia mässust, sõjast, Berliinist, KZ-laagrist ja muust

272 lk. (költes raamat)

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses

HIND $25.— pluss saatekulu $1.50

WALL STREET JA HITLER

1.

Lugejad on juba võinud tutvuda prof. dr. Sutton'i ainulaadse uurimusega Wall Street'i finantseerijate osatähtsuse üle bolshevistlikus revolutsioonis. Tähelepanelikum lugeja kindlasti leidis tollase sündmustiku kirjelduste hulgast olulisi paralleele tänapäevasegagi. Nii nagu umbes aasta tagasi ajakirjandust läbistanud lühiteade 209-sa ameerika ärimehe „missioonist" N. Liitu, ajal mil president Reagan kõige valjemini rõhutas kaitsevalmiduse tähtsust sealtpoolt ähvardava agressiooni vastu... Vähemalt osavõtjate arvu poolest, seekordne „ärireis" jättis sootuks varju W. B. Thompson'i „Punase Risti missiooni" aastal 1917!

„Wall Street and the Rise of Hitler" on kolmas ja viimane teos selles triloogias, milles autor on kirjeldanud ameerika „korporatsiooni-sotsialistide" ehk Wall Street'i finantsilise eliidi (üldsuses tuntud kui „Eastern Liberal Establishment") aktsioone mingi sotsialismivormi ellukutsumisel kolmes erinevas maailmanurgas: Venemaale — bolshevism, USA-sse — New Deal sotsialism; Saksamaale — rahvussotsialism. Seda tõsiasja on aga täielikult ignoreeritud kõigi kaasaegsete akadeemiliste ajaloolaste poolt, ütleb prof. Sutton vaatlusel-oleva raamatu saatesõnas. Ja lisab sinnajuurde seletuseks, et see on ka täiesti arusaadav, kuna ülikoolide ja uurimisasutiste heaolu oleneb mõjuvõimsailt sihtasutustelt saadud toetustest, milliseid aga kõiki kontrollib just seesama New Yorgi finantsiline eliit... Ei ole siis mõeldavgi, et hammustataks seda kätt, millelt loodetakse järgmist palukest! Selle poolest, peaaegu ainsamaks olemasolevaks erandiks on jäänud prof. Carrol Quigley oma monumentaalse teosega „Tragedy and Hope". (Tegelikult sääraseid „dissidentlike kalduvustega" autoreid ja teoseid on rohkem, aga enamuses väga vähe tuntud ja akadeemilist kaalu omamata, mõned seda ka väärimata. Igal juhul, prof. dr. Sutton ise on prof. Quigley kõrval saanud nüüd vähemalt „teiseks" samasuguseks erandiks — mis siinsete ridade kirjutaja arvates on küllaldaseks põhjuseks, et tutvustada ta tööd ka eesti lugejaskonnale. — HK)

Autor märgib teose sissejuhatuses, et suur osa raamatus esitatud andmestikust pärineb Nürnbergi Tribunaali arhiividest. Sovetid on alati süüdistanud rahvusvaheliisi pankureid internatsionaalse fashismi toetamises, aga nende suud on suletud siis, kui tuleb juttu nende eneste punase fashismi toetamisest just nendesamade pankurite poolt. Akadeemiline maailm on aga vältinud kumbagi mooduse vastu hävi tundmist.

Kuigi autor ei pea ennast konspiratsiooni-teooriate ega okultismi aladel asjatundjaks, ta leiab siiski, et ka sellest aspektist lähtudes vajaks natsismi tõusutee ja selle ühendused Ameerika võimueliidiga laialdasemat uurimist. Natsismi varajasemad juurde ja juhtkond (Hitler, Himmler, Hess ja Rosenberg) olid läbi immutatud neo-paganlikust teoloogiast ja osalt ka Tuula Seltsi (Thule Society) ideaalidest, millised olid omakorda lähedased Baieri Illuminati eesmärkidele.

* * *

Pärast Teist maailmasõda alanud kohtupidamisel natsi sõjasüüdlaste üle võeti uurimise alla ka Saksamaal kehtinud sõjatööstuse struktuur. Ameeriklaste poolt juhtis neid uurimusi James Stewart Martin, kes 1950. aastal avaldas oma tollaste elukogemuste üle huvitava raamatu tiitliga „All Honorable Men". Selles teoses Martin kinnitab, et ameerika ja briti ärimeestel õnnestus paigutada iseendid tolle uurimiskomisjoni võtmepositsioonidele, misläbi neil võimaldus kõrvale juhtida, kinni katta või summutada komisjoni tähelepanu natside industrialistidelt, et seeläbi jääks teadmatuks ka nende eneste panus natside sõjatööstuse ülesehitamisel ja käigushoidmisel ... Seepärast pole sugugi üllatav, et Hitleri sõjatöösturid Nürnbergi kohtu ees jäidki samahästi kui karistuseta — ajal, mis nende mitteärimeestest kamraade ootas poomisnöör. Autori arvates, Nürnbergi asemel oleks võinud kohtupidamine toimuda Washingtonis, kusjuures mitmeil prominentseil ameerika ärimeestel oleks tulnud istuda süüpingis üheskoos natsidega...

* * *

Väljavõtteid USA saadiku William Dodd'i kirjast Berliinist (19. okt. 1936) president Rooseveldile:

„...Praegusel momendil rohkem kui sajal Ameerika korporatsioonil on siia loodud neile alluvad või kooperatiivsed ettevõtted. Du-Pont'idel on Saksamaal kolm liitlast, kes abistavad sõjatööstust. Tähtsaim neist on valitsusele alluv I. G. Farben... Standard Oil Co. saatis siia 2 miljonit dollarit 1933. a. detsembris ja teenib nüüd pool miljonit aastas sellega, et aitab sakslastel valmistada sünteetilist bensiini sõjalisteks eesmärkideks... The Lnternational Harvester Co. president ütles mulle, et nende äritegevus siin on kasvanud 33% aastas (relvatööstuses, ma usun), kuigi neil ei ole lubatud teenitud profiite maalt välja viia. Isegi mele lennukifirmadel on salajasi sobitusi Krupiga. General Motors Co. ja Ford teevad tohutult äri siin neile alluvate ettevõtete kaudu, ilma profiiti välja võtmata. Mainin neid fakte, kuna nad komplitseerivad olukordi ja suurendavad sõjaohtu."

Sama U.S. saadiku päevikust (23. jaanuaril):

„The Standard Oil Co. of New York on kulutanud Saksamaal temale kuuluva Vacuum Oil Co. kaudu 10 miljonit Saksa marka õlivarude leidmiseks ja ehitab nüüd suurt õlivabrikut Hamburgi sadamarajooni."

Autor leiab, et saadik Dodd'ile võis tunduda säärane ameerika suurärimeeste ja natside vaheline liitlus arusaamatuna, teenitud profiitide Saksamaale kinnikülmutamise tõttu ka tulutuna ja ühtekokku ainult suure rumalusena. Aga suurärimehed on siiski kõike muud, kui rumalad, kus iganes nende enda huvide edutamine käiku on pandud. Investeerimine natsi-Saksamaale (nagu ka samasugune investeerimine N. Liitu!) toimus kõrgema ja kaugema poliitika eesmärkidel, mille kõrval kohese profiidi tegemine jäi tähtsusetuks. — Ka Hjalmar Schacht kuulus selle internatsionaalse finantsilise eliidi hulka ja ta oli üheks tähtsamaks sidemeheks Wall Street'i ja Hitleri sisemise ringi vahel.

* * *

Natside võimuletulekul 1933. aastal nad avastasid, et ettevalmistused Saksamaa sõjavalmidusse seadmiseks olid olnud käigus juba enne neid. Ülesehitustöö uueks Euroopa sõjaks enne ja pärast 1933. aastat toimus suures osas Wall Street'i finantsilisel toetusel ja hästituntud Ameerika firmade poolt tehnilise abistamise kaudu, misläbi 1920-ndail aastail loodi Saksamaale ka kartellide süsteem. Hiljem on püütud seda vabandada „eksituste" ja „lühinägelikkusega"; aga pilt on sama, mis N. Liidu sõjalise võimsuse ülesehitamisel samade kapitalistide poolt. Nemad ju finantseerisid ja toetasid N. Liitu ka kogu Vietnami sõja vältel, olles ise väga hästi teadlikud, et sovetid samal ajal varustasid hulgaliselt ameerika sõdureid tapvat vaenlast.

(Järgneb)

BON AIR APPLIANCE SERVICE

PARANDAME

külmutuskappe ja pliite — igat liiki

☆ 31 aastat tööpraktikat ★

Tel. 533-9334

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M.LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

HARRY LANDRA, Q.C.
VANDE-ADVOKAAT & NOTAR
Võtan ikka vastu oma eesti kliente.
Palun helistada
(519) 794-3096

ELEKTRIK
Sissesead, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

ILMAR KÜLVET

Ümber India allkontinendi (1)

Miljonid inimesed magavad tänavail

Oli märtsikuu algus ja Zürichis vahepeatust tehes, valendas lennujaama akendest lumelaike. Mitu tundi hiljem Bombays maandudes, silmasime läbi hämaralt valgustatud linna sõites taas tänavaveertel valgeid mügerikke. Kas siingi lumi? Selliselt võis muidugi oletada vaid pika lennu monotoonsusest erksuse kaotanud aju. Oli ju meile kohe lennukist väljudes paiskunud vastu troopilise hilisõhtu niiskevõitu leitsakut ja nüüd sumises hotellist vastu saadetud minibussis õhujahendussüsteem. Ning päris peatselt, niipea kui silmad õppisid kontuure eraldama, taipasime et need olid kõnniteedel ja majasissekäikude juures magavad inimesed — Bombay kodutud. Enamus nendest lamasid kaetult puuvillaste linadega nagu liikumatud, tuleriidale määratud põrmud. Teised vintsklesid une-eelses rahutuses ilma igasuguse katteta ja tunduski, et linad olid tingitud rohkem kombest kui mingist praktilisest vajadusest.

Me olime muidugi kuulnud ja lugenud, et Indias magavad miljonid inimesed lageda taeva all, kuid sellegi poolest mõjus vaatepilt nüüd rabavalt ja masendavalt. Ka ei näinud me seda teistes India linnades, sest meil polnud enam juhust liikuda hilisõhtustel ega varahommikustel tänavatel.

Kõigi India suuremate linnade õmblused on rahvatulvast rebenenud, kuid kuskil ei ole see silmapaistvam kui Bombays — India võibolla nüüd vähemalt kümne miljoni elanikuga peamises tööstus- ja kaubanduslinnas, kuhu igapäev valgub riigi teistest osadest, eriti küladest, keskmiselt pooltuhat alalist elanikku juurde. India masside materiaalseks Mekaks ei ole pealinn Delhi, Kalkutta ega Madras, vaid kindlalt Bombay, India ainus pilvelõhkujatelinn, kus äärmine küllus ja kõige armetum vaesus eksisteerivad teineteise kõrval küllap leplikumalt kui kuskil mujal maailmas. Malabari kõrgendiku luksuslikes kõrghoonetes on korteriüürid vähemalt New Yorgi tasandil. Kuid otse nende portaalide all lömitavad veelgi armetumad, lainelisest plekist, papiilistakuist, purunenud autokummidest ja igasugustest muudest juhumaterjalidest ülesklopsitud osmikud, kui võib näha Ladina-Ameerika maades. Ja vastandina Ladina-Ameerikale, kus slum'id enamasti ikka nooblite villade rajoonidest rangelt lahus hoitakse, ei näi Indias sugugi paljuks pandavat, et põrandapühkijast paaria uuristab oma pérele mingi uru just kohta, kus see rõdul hommikueinet võtvale miljonärile paratamatult silma hakkab. India armastab rõhutada, et ta on vaba maa ja sellest vabaduse põhimõttest johtuvalt ei tundu ka, et hoolimata karjuvast elamispinnapuudusest rahva voolu Bombaysse eriti energiliselt pidurdada püütakse. Maanoored küladest igatsevad sinna, pääsuks tapvast igavusest kinofilmide maailma, sest kinod oma kättesaadavate piletihindadega on Indias veelgi massilisemateks meelelahutusekohtadeks kui Hiinas. Teised loodavad teenida ostuvõimelisemat ruupiat Bombay rohketes tööstusettevõtetes ja isegi kerjused teistest maa osadest tulvavad Bombaysse, kus almused on heldemad. Ei anta ju Indias sandile veeringuid sugugi ainult halastusest, vaid esmajoones usulistel kaalutlustel, kuna heategevus laekub aktiva poolele annetaja karmas, mis hinduismi kohaselt määrab kindlaks inimese seisundi edasises elus, pärast taassündi.

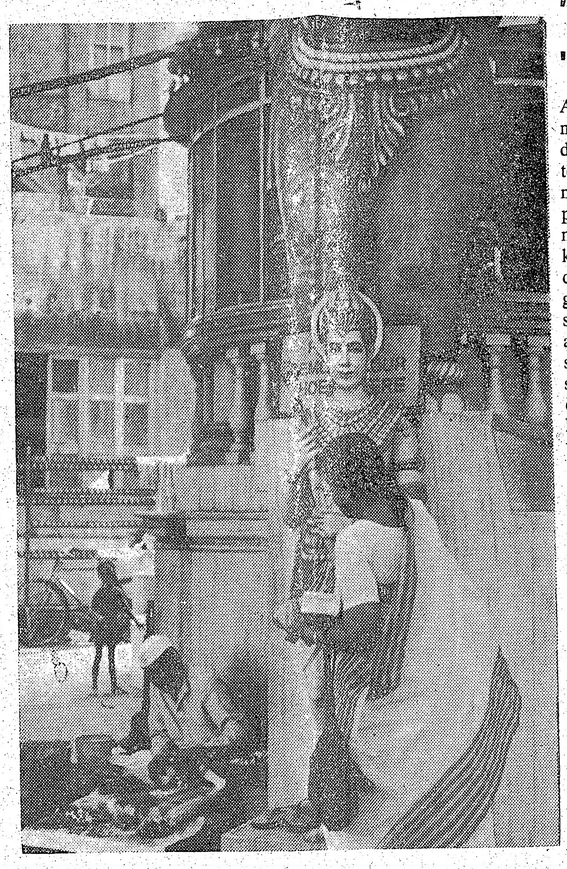

Vaade dzhainide templi esisele Bombays.

Foto: Vaike Külvet

Tundub, et suurem osa uusasukatest ei jää Bombays otseselt nälga, sest mingit teenistust leiab enamasti igaüks, olgu siis tasu piisav vaid läätseleeme keetmiseks. Tõeliseks probleemiks on aga — kust leida peavarju? Nii ei peeta eriliseks harulduseks kui mõni tänaval maganuist tõttab hommikul tööle kuskile kontorisse ja me nägime ühest kõige viletsamast onnist väljumas värvikas saris iludust, näojume värskus reetmata vähimatki jälge vaevast või kurnatusest millega slumielu tavaliselt oma elanike ilmeid märgistab.

Kas ei astu siis ametivõimud mingeid samme korterikriisi lahendamiseks?

Seda võetakse ilmselt pisut naiivse küsimusena, kuid meile vastatakse siiski kannatlikult, et linnavalitsus teeb kõik, mis võimalik, kuid ruum jääb napiks. Bombay on end pidevalt Araabia merre edasi nihutanud — umbkaudu pool linna pindalast on mere täitmise läbi rajatud, kuid see ei saa muidugi toimuda lõpmatuseni. Küll aga ehitatavat töölistele moodsaid elamisrajoone linnast tükk maad eemale. Meile teatatakse ka selliste majade hinnad ruupiates ja pärast kiiret mentaalset aritmeetikat selgub, et see võrdub umbes 2500-le ameerika dollarile. Millist maja saab küll sellise summa eest ehitada?

„Üksainus beetonseintega ruum," öeldakse meile. „Veekraan toas ja käimla õues. Kokku umbes 15 ruutmeetrit."

Jah, muidugi — India oludes on see töölisele lausa unistuslik elamine. Aga kui paljudele jätkub selliseid võimalusi. Miljonid elavad endiselt tänavail, sildade all, isegi kanalisatsioonitorudes. Ja nende arv pigem suureneb kui väheneb.

Bombay on India etniliste erirühmituste paabel. Me oskame rahvamurrus eraldada habemikke, turbaneis sikhe — agressiivseid võitlejanatuure nii eraelus kui ka sõjaolukordades ja neile vastandlikke, leebeloomulisi dzhaine, kelle mungad kannavad näo ees loore, et mitte sissehingamise teel kogemata surmata mõnd pisiputukat. Kõigi teiste liigitamiseks läheks juba tarvis turisti kasinatest teadmistest India rahvastiku palju põhjalikumat tundmist. Ent võrdlemisi kerge on näojoonte järele ära tunda veel parse, umbes 1300 aastat tagasi Pärsiast muhameedlaste tagakiusamise eest sisserännanuid, keda pole arvuliselt rohkem kui umbes 80.000, kuid kes omavad juhtivaid positsioone India ärielus. Meid huvitavad kõige rohkem nende kuulsad „vaikusetornid", kuid need on kasvanud lopsakasse taimestikku, muutudes seeläbi peaaegu nähtamatuiks ja meie giid oskab vaid umbkaudu nende suunas viidata.

„Kas nad ikka veel viivad sinna oma surnuid röövlindudele saagiks?", küsime.

„Kuidas teisiti," vastatakse. „Nende usu kohaselt on ju nii maamuld kui ka tuli liiga pühad, et neid kasutada matmiseks või tuhastamiseks."

Need „vaikusetornid", mille mudelitega võib tutvuda muuseumis, on silindrikujulised struktuurid, mille ülaossa paigutatakse mitteparsidest kandjate poolt parsidest surnute põrmud. Bombay röövlindude parved hoolitsevad kiiresti selle eest, et neist ei säilu midagi peale skelettide, mis langevad torni sisemusse ja pihustuvad seal aja jooksul tolmuks. Juba Rudyard Kipling on memuaarides kirjutanud oma ema tabanud shokist, kui kord kukkus üks lapsekäsi taevalaotusest otse nende aeda ja tänapäeval esinevat juhuseid, kus lõdvanokalised raisakullid pillavad mõnikord inimlihatükke Bombay tänavaile. See tundub kuidagi morbiidsena, kuid kohalikud elanikud kehitavad selle peale vaid ükskõikselt õlgu. Indias juba inimest nii kergesti millegagi ei jahmata.

Kõrghooaja tõttu näeb välisturiste võrdlemisi rohkearvuliselt. Vanainimesed nende hulgast on peamiselt jõukad ameeriklastest pensionärid, nooremad sakslased või hollandlased. Olles kuulnud, et Beiruti sõjakeerisesse sattumise järele on nüüd just Bombay muutunud Araabia õlimiljonäride mänguväljaks, oleme üllatunud kui ei silma Taj Mahali luksushotelli kirevailmelises klientuuris ühtki sheigirüüs inimest.

„Nad tulevad alles juulis," öeldakse sellekohase järelpärimise peale.

„Aga siis pidi ju igapäev vihma kallama?"

„Just see neid siia tõmbabki", vastatakse. „Sadu kütkestab neid. Paljud nendest ei ole kunagi varem vihma näinud."

(Järgneb)

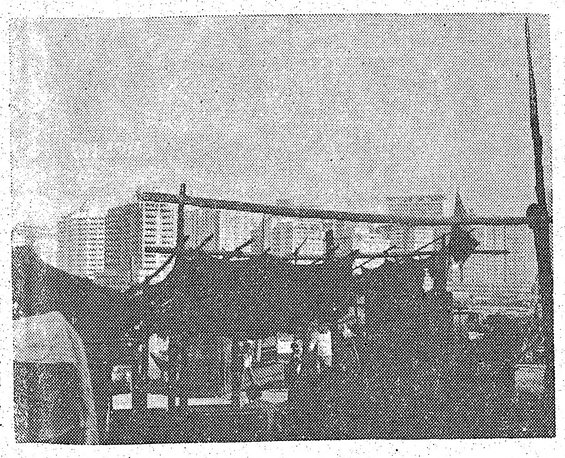

Luksuse ja armetuse kontrastid paistavad tihti silma India suurimas tööstuslinnas.

Foto: Vaike Külvet

ESTO-84 teater:

„MOSAIIGID" JA „TRUMMID PEAVAD OLEMA"

„Mosaiigid"

Teisipäeval, 10. juulil, esitas Adelaide Eesti Seltsi Teater Gunnar Neeme kahevaatuselise näidendi „Mosaiigid". Üldmulje oli, et tegemist on kahe näidendiga — nii erinevalt projekteerusid need publiku ette saali. Etenduse hommikul läks koolimaja sõõrlamp katki ja seda ei jõutud õhtuks asendada. Kuna näidendis on kaks tegelast ja tegevustik kulgeb staatiliselt, s.t. dialoogi ja monoloogi abil, siis muidugi on sõõrvalgustusel ülim tähtsus, eraldades tegelased lava muust osast ja keskendades tähelepanu jagamatult neile kahele. Ka jättis kuuldavus esimeses vaatuses palju soovida.

Teises vaatuses aga andis valgustusmeister lavale enam valgust, seega korvates sõõrvalgustuse puudumist ning kuna tegevustik toimus prostseeniumile lähemal, oli teksti jälgimine nüüd võimalik ja näidend muutus kõigiti nauditavaks.

Näidendi kaks tegelast olid Reet Tuul ja Heino Tõnisson — Mees ja Naine, mõlemad Adelaide eesti teatri tunnustatud näitlejad ja lavastajad. „Mosaiikide" lavastaja oligi Reet Tuul. Napp ja leidlik lavakujundus oli Endla Kurvitsa poolt. Koordineerijana toimis Ly Urb.

Näidendi sisu oli täpselt see, mida pealkiri ütleb — mosaiigid, mis aga siiski lavaühtse vaatepildi moodustasid. Näidendi lugemisel jättis mõjuvaima mulje esimese vaatuse neljas ja viies pilt, eesti sõduri surm ja poega koju ootav ema. Näidend ei ole kirjutatud mitte õletule vaimukusega, vaid saavutab oma efekti sümbolite ja tegelikkuse osava liitmisega. Neid kahte aga — tegelikkust ja ulmade maailma — hoidis koos üldinimlik kaastunne, millega autor oma tegelasisse suhtus.

„Trummid peavad olema"

Reedel, 13. juulil pani New Yorgi Eesti Teater Asta Willmanni komöödiaga „Trummid peavad olema" Esto-84 teatrinädalale lõppunkti.

Näidendi sisu peaks meile kõigile tuttav olema, kuna see põhineb Lydia Koidula naljamängule „Kuidas Tapiku pere laulupidule sai." Koidula kirjutas selle näidendi 1880. a. toimunud Tallinna laulupeo jaoks.

Asta Willmanni näidendi tegevustik loomulikult ei toimu enam Eestis vaid kuskil Põhja-Ameerikas, Tapikute elutoas, kus seinal ilutseb Wiiralti „Kaamel", kus on moodne baarilett pukkidega, eestimustriline õllekann ja kus kogu perekond paljuks ei pea näidendi alguses, selle kestel ja lõpus otse pudelist vägijookide kummutamist. Kavalehel on aeg antud 1980. Kolmkümmend aastat tagasi ehk oleks see pagulastuba ja joogikombed kuidagi mõistetavad. Teine asi, kui ÜKS tegelasist on alkohoolik ja tema pidev joomine on osa näidendi probleemistikust. Näidendis küll üteldakse „Pudel — eesti elu mudel", kuid see on absoluutselt vaieldav.

Näidendi lavastas noor andekas näitleja-lavastaja Urmas Kärner, kes oma magistritööna lavastas A. H. Tammsaare „Vargamäe" a. 1978. „Trummide" lavastamisel — kavalehe järele — oli tal abiks Mardi Valgemäe dramaturgina.

Toomas Tapiku osakujundus oli Ralf Samsilt, tema naist mängis Velly Kerjan ja tütart Eevat Karin Annus. Tapikute äriteenijat mängis Kadi Karist-Sarv, konservatooriumi õpilast Kristjan Kelku Kalju Ets. Kelgu orkestriliikmed olid Tenno A. Andra, Viido Polikarpus ning tegelik „mees trummidel" oli Andres Karu. Muusika trummide jaoks oli loonud kanada helilooja Kristi Allik. George de-Rhumi ehk Jüri Rummu mängis lavastaja Urmas Kärner ja mõttekuju Igapäevane Rõõm Aime Andra- Martinson.

Näidendist sõõbis mällu üks peenelt viimistletud võrgutamisstseen Urmas Kärneri (George de-Rhum) ja Mall Tapiku (Velly Kerjan) vahel. Oli vajalikku kergust ja pinget. Ka seal oli mängus konjakijoomine, kuid rekvisiidid — pudel ja klaasid — mängisid kaasa, neil oli oma ülesanne ja mõte.

Kostüümid olid Juta Ristsoolt, lavakujundus ja valgustus Viido Polikarpuselt, inspitsientidena tegutsesid Karin Annu ja Asta Lind.

V.V.

Avo Sõmer 50

27. juunil täitus Connecticuti osariigi riikliku ülikooli õppejõul, muusikapedagoogil prof. Avo Sõmeril 50 eluaastat. Juubilar sündis Tartus kirikuõpetaja pojana. Pärnus sai esimest klaveriõpetust. Lõpetas Oldenburgi eesti gümnaasiumi, asus Detroiti, Wayne ülikooli, mille lõpetas 1956 BS kraadiga muusika-pedagoogika alal. Omab magistrikraadi muusikaajaloos (1957) ja Ph. D. kraadi musikoloogias (1962) Michigani ülikoolist Ann Arboris. 1961. a. peale töötab õppejõuna.

Ta on loonud mitmeid auhinnatud koorilaule ja kantaate, nagu „Kannatusaja kantaat"; tema laul „Vilemees" on populaarsena püsinud meeskooride kavas tänapäevani. Instrumentaalpaladest on tuntumad „Concertino" (1965), „Refräänid" (1970), „8 Preludes" (1974) ja „4 Preludes" (1975) klaverile.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 9. augustil 1984 — Thursday, August 9, 1984

RISTSÕNA NR. 1207

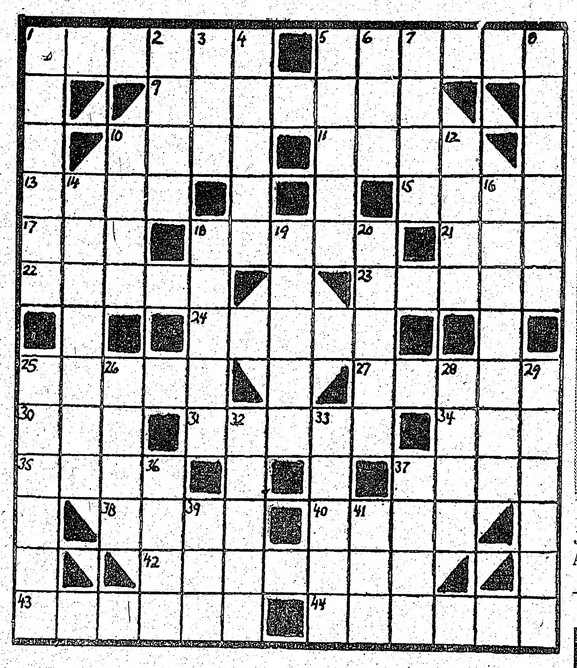

Põikread: 1. Muistne Eesti maakond, 5. Kõrgem koht maapinnal, 9. Äsjase suurpidustuse üldjuht, 10. Eraldab rahvaid üksteisest, 11. Talvine sõiduk, 13. Vedelikunõu, 15. Ebameeldiv häälitsus, 17. Laialdane mõiste, 18. Sügislill, 21. Puhkus, 22. Veetee, 23. Teose „Lend leeki" autor, 24. Mitte keelav, 25. Väga kahvatu, 27. Veo- ja sõiduloom, 30. Koht, 31. Põõsaspuu, 34. Naisenimi, 35. Laht ja saar Põhja-Eestis, 37. Majanduslik tehing, 38. Närija loom, 40. Mööbliese, 42. Algaine, 43. Maalinn muinaseestlastel, 44. Kõnetoru.

Püstread: 1. Sarvedega olend, 2. Annab leiba, 3. Eesti kunstnik Kanadas, 4. Kaardiraamat, 5. . . . meri — A. Gailiti teos, 6. Koha määrsõna, 7. Riidevarn, 8. Väetisaine, 10. Taimede vili, 12. Linn Hispaanias, 14. USA osariik, 16. Elusolend, 18. Mitte Kadunud, 19. Kehv, vilets, 20. Nimekas prantsuse helilooja, 25. Söögiriist, 26. Endine lennuühing Eestis, 28. Mitte siin, 29. Tuntud eesti pedagoog ja kooli rajaja, 32. Kiskja metsloom, 33. Uimastusvahend, 36. Paguluses surnud eesti kunstnik, 37. Vana ja pehme müts, 39. . . . taguse — koht Virumaal, 41. Sugulane.

RISTSÕNA NR. 1206 LAHENDUS

Põikread: 1. Koopia, 6. Apteek, 10. India, 11. Retort, 12. Simuna, 13. Iisrael, 14. Ekke, 16. Auke, 18. Anno, 19. Tulimuld, 22. Orus, 24. Siirupi, 25. Imetama, 27. Inna, 29. Kasimatu, 32. Rusk, 35. Asta, 36. Tuba, 37. Karmiin, 39. Noorus, 40. Kindel, 41. Imaam, 42. Laaman, 43. Siiras.

Püstread: 1. Kärbes, 2. Ontika, 3. Iiri, 4. Antiloop, 5. Piiritu, 7. Peil, 8. Elupuu, 9. Kaared, 12. Seal, 15. Energia, 16. Ametüst, 17. Klomp, 20. Usin, 21. Rikas, 23. Riit, 26. Mardikas, 28. Nuumama, 29. Kannel, 30. Stoola, 31. Alas, 33. Kunder, 34. Kallas, 37. Kuma, 38. Nimi.

Augustikuu VÄLJAMÜÜK

SÄÄSTKE 20%–35%

Kasutage augustikuu säästu-võimalusi esmaklassiliste kasukate ostmisel. Meie väljamüük on üldine ja kehtib ka uute sügis-modellide osas. Tulge meie jahedasse ärisse ja valige endale uus kasukas või mõni muu karusnahkese kiirustamata — ja tõesti säästke.

- 10% sissemaks kuni sügiseni
- Tasuta monogramm
- Tasuta külmutusruumis hoidmine.

Kui te ei tunne karusnahku, tundke oma köösnerit.

FURS by FINN

Master Furriers since 1960

191 Eglinton Ave. E. – 488-1701
Just West of Mt. Pleasant Rd.
Open daily to 6 - Thurs to 7 - Sat to 3

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

Jaan Rääbise perekond Medicine jõe kaldal sajandi alguses heina tegemas. Nad asusid Kanadasse 1903. Aastal. (Pikemalt „Vaba Eestlase" eelmises numbris).

ESTO-84 teaduslik kokkutulek

Eesti kirjandus ja ajalugu vaatluse all

Esmaspäeval, 9. juulil, päeval peale ESTO-84 avamist toimus kogu päevapikkune eesti teadlaste ja õpetlaste kokkutulek, kus esitati rida loenguid, lühemaid ettekandeid ja ülevaateid sellest, mis kõikjal maailmas eestiainelises õppe- ja uurimistegevuses on juhtumas. Seal oli ka esmakordselt laiemalt juttu äsja heaks kiidetud eestiainelisest õppetoolist Toronto ülikooli juures.

Peale hommikust kohvi ja tutvumist toimus kaks loengut. Esimese neist pidas prof. Ivar Ivask Oklahoma ülikoolist, kes võttis lähtekohaks eesti kirjanduse osatähtsuse maailmakirjanduses, et vaadelda meie kultuuri- ja taidesaavutusi maailmas. Ta konstateeris, et kuigi meil on palju head pakkuda, kas küll Under ja Tammsaare, või Wiiralt, pole me tõsist läbimurret maailma teadvusse veel saavutanud. Ta lõpetas oma huvitava analüüsi lootusega, et ehk muusika alal Tubin ja Pärt võivad, eriti Neeme Järvi osavas tõlgitsuses, esimestena laia kuulsust saavutada. (Toome kokkuvõtte tema huvitavast loengust ühes järgnevas VE numbris).

Hain Rebas, põhjamaade ajaloo professor Kieli ülikooli juures, andis kütkestava ülevaate 1924. a. kommunistide ülestõusu katsest Eestis.

Esmalt luges ta ette rea mälestusi, küll pisikese koolipoisi muljetest ja kindral Laidoneri päevakäskudest ja aruannetest riigikogule.

Siis lahkas ta probleemistikku nende mälestuste taustal, puudutades nii ajaloouurija raskusi, andmete puudusi jne., eriti kuna Eesti Vabariigi arhiivid jäid venelaste kätte.

Huvitava sündmustiku arengus pälvis erilist tähelepanu eesti vastuluure osavus, kes mässajate kavad aegsasti välja uurisid ja ka Tallinna garnisoni ülemale teatasid. Vastusammud jäid siiski õigeaegselt võtmata. Olukorra päästsid nii mässajate kehv strateegiline plaan, kus rünnati väikeste gruppidega suurt rida objekte, kui muidugi see, et oodatud toetus mujalt jäi peagu täiel määral tulemata. Varahommikune üllatusefekt saavutati, kuid kui ei sõdurid ega töölised mässu ei toetanud, olid kogu üritus määratud ebaõnnestumisele. See oli komiternile — kes N. Liidu poolt ürituse taga seisis — suureks löögiks.

Lantshilauas, Royal Yorki hotelli ülemisel terrassil tutvuneti ametikaaslastega ja saadi võimalust mõnusaks mõtetevahetuseks, sest söögijagunesid erinevate huvi- ja tegevusalade järgi laudadesse.

Õhtupoolikul toimus kolm ettekannet. Dr. Felix Oinas võrdles Vargamäe meeste tõe ja õiguse eest võitlust sarnaste sündmustega teiste kultuuride juures.

Kohus ja õiguse nõudmine on mitmeti nagu üks ajaviitemäng ja võistlus, et näha kumb on osavam oma loo esitaja.

Dr. Oinas tõi näiteid küll vanast Kreekast, araabiamaadelt, Grööni-maalt ja indiaanlaste juurest, selle-juures ikka ja jälle toredalt esile tõstes mida Pearu ja Andres tegid küll kohtus, küll kõrtsileti taga.

Prof. Arthur Võõbus seletas motiive, miks ta oma hiigelettevõtte — Eesti ajaloo kirjutamise kallale asus. Teatavasti on tema sulest ilmunud juba kaheksa mahukat köidet ja kaks on teel. Ta rääkis hingestatult ja veenvalt vajadusest kirjeldada mitte ainult ajaloo sündmuste käiku, või meie rahva kannatuste suurust arvudes, vaid ka isiklikke sündmusi, kannatusi ja kangelastegusid.

Jätkates ajaloo-rajal, järgmiseks küll USA pinnal, andis prof. Tõnu Parming huvitava, valguspiltidega illustreeritud ülevaate ühest varasest eesti asundusest Wisconsini osariigis. Asundus loodi Venemaalt USA-sse välja rännanud eestlaste poolt sajandivahetusel. Meenub kommentaar,

et üks meestest oli New Yorgi Brooklyn'i silla ehitamisel vigastada saanud ja naasus Wisconsini Irma külla, et „kergemat tööd" leida.

Selleks osutus mitmekümne aakri ürgmetsa põllumaaks tegemine, mis on heaks näiteks nende inimeste visadusest ja töökusest.

Neil püsis kaua tihe kontakt Eestiga, omati palju eestikeelseid raamatuid, ka käsiraamatuid ja lapsed õppisid kõik ära eesti keele. Järgmised põlved on aga laiali valgunud ja mitmed nendestki esimeste asunike lastest, keda Parming kohtas ja kelle fotosid ta näitas, on vahepeal elust lahkunud. Huvitav on ka märkida, et see väike grupp, kokku 120 inimest, andis ameerika ülikoolidele kaks professorit ja paljud teised on olnud väga edukad. Ain Kalmuse romaan „Hingemaa" kirjeldab suurel määral elu selles asunduses, üsnagi detailselt, küll aga muudetud nimedega.

Viimane ja ehk kõige pikem osa päevakavas oli arutelu eestiainelise uurimis- ja õppetöö edutamiseks, mida juhatas prof. Olev Träss. Sellele all esitati kaheksa lühiülevaadet, küll Torontost, Rootsist, USA-st ja Austraaliast. Vaatleme seda osa meie ajalehe järgmises numbris.

(Järgneb)

Venelased peksid USA konsulaadi valvurit

MOSKVA — „Andestamatule" rünnaku objektiks meelitasid N. Liidu julgeolekumehed ühe teenistusevaba mereväesõduri, kutsudes teda eemale USA konsulaadist Leningradis ja peksid siis raskesti, ütlesid USA ametnikud. N. Liidu esindaja ütles, et valvur oli olnud purjus ja „loopinud kive möödakäijaile", kuigi USA ametnikud eitavad seda. USA ametnikud süüdistasid möödunud maikuul, et nõukogude ametivõimud peksid siis läbi USA viitsekonsuli Ronald Harms'i ühe restorani ees Leningradis, kuid ka siis nõukogude ametivõimud eitasid süüdistust.

Juunis sooritasid Tallinna külaskäigu USA Leningradi peakonsul Charles Magee abikaasaga ja konsul Robert MacCarthy, tutvudes linna täitevkomiteega, õmblusvabrikuga ja Pirita olümpiakeskusega.

Vabastatud ametiühingu tegelane trotsis valitsust

VARSSAVI — Üks poola keelustatud ametiühingu Solidaarsuse juht, kes äsja vabastati vangistusest, on trotsinud ametivõimusid sellega, et avaldas teate oma kohtumisest poola enim tagaotsitava poliitilise põgenikuga Zbigniew Bujakiga. Bujaki ja Wladyslaw Frasyniaki kohtumisega, kes oli Wroclaw piirkonna esimees, oli tahetud alustada legaalseid kontakte Solidaarsuse kõrgemate juhtide vahel, kes on ametlikult vabastatud amnestia alusel ja seni end põranda all suutnud hoida aktivistidega. See oli katse proovimaks kas tippaktivist Frasyniakil, kes vabastati amnestia alusel, on nüüd lubatud sama palju vabadust kui Lech Walesal, kes kaks korda möödunud aastal teatas, et ta kohtus Solidaarsuse põrandaaluse juhi Bujakiga.

wintario

2. augustil toimunud Wintario loosimisel langes peavõit $200.000 piletile nr. A129803; $100.000 võitsid piletid A413740, C583594 ja D366209, $10.000 — 348093. ja 484691, $1000 — 50185, $100 — 1033, $10 — 740, $50 segijärjekorras numbrid 449613, nädala müstilise preemiavõidu $10.000 võitsid piletid nr. 524138. Selle nädalaga tuleb tagasi jälle tasuta piletiraamatu võitmise võimalus, „win'fall", mis langes numbreile 72.

Seedrioru suvekodus algas tegevus

22. juulil avati Seedrioru lastesuvekodus tänavune suvine tegevus. Avamisest võttis osa 30 kasvandikku ja kasvatajat, kes sammusid lipuväljakule, kus „Kaunistagem Eesti kojad . . ." saatel heisati masti Eesti lipp.

Tänavuse suvekodu juhatajaks on Kadri Roman, kes lühikeses sõnavõtus soovis kõigile osavõtjaile ilusat suve. Teised juhid on: Kristjan Kangur suuremate ja Selina Reiman väiksemate poiste kasvataja, Ingrid Jürman tüdrukute kasvataja, kuna päris väikelaste eest hoolitsevad Mailis Saun ja Ingrid Must, ujumise organiseerija ja vetelpäästa Merike Lainevool. Laskesporti õpetab suurmeister Edgar Tiilen.

Toitlustamise eest hoolitseb Hilda Härm oma abilise Karin Jürmaniga, mõlemale on omakorda abiks Raimond Vist. Lastesuvekodu üldiseks korraldajaks on Seedrioru sihtasutuse juhatuseliige Leena Kimsto.

Ida-Saksamaa kergendas reisimist

BONN — Lääne-Saksamaa nõustus Ida-Saksamaale laenama 330 miljonit dollarit, kergendamaks reisimist kommunistliku riigiga. „Sula" on osa Bonni „Euroopa rahupoliitikast". Ida-Saksamaa on seni 1984. aastal lubanud lahkuda üle 27000-el inimesel Lääne-Saksamaale, kuid seal oodatakse veel mõningaid tuhandeid.

MIS ON TEIE MAJA VÄÄRTUS?
Torontos ja ümbruskonnas helistage
HEINO PÄRNSALU
Real Estate Broker
Tel. 469-5118
LINDEN
REAL ESTATE LTD., Realtor
8 Boston Ave., Toronto, Ont. M4M 2T9

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler. Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252